

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

21440

PANAIT
ISTRATI

1998

BIBLIOTECA CENTRALĂ

Nerrantsula

ROMAN

„EMINESCU" S.A.
BUCUREȘTI

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Biblioteca Centrala Sibiu.
Nr. 21440
11084
1909
D
6 - SEP 2012
BIBLIOTECA CENTRALĂ
„ASOCIAȚIUNII"
SIBIIU

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ro-1901-1932

NERRANTSULA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/index1901-1932

PANAIT ISTRATI

Nerrantsula

Roman

Tradus de
THEODOR BUZOIANU

TIPARUL INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE
„EMINESCU", S. A. BUCUREȘTI PARLAMENTULUI, 2

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

1984

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/anul-1900-1932

NERRANTSULA

La Alexandria Egiptului am petrecut câteva ierni însorite. E mult de atunci. Iar dacă amintirile ce mi se trezesc din acel timp nu sunt prea plăcute, cum să nu îndrăgesc, cum să nu mă înflăcăreze acele rare clipe ce răstoarnă cazanul de nenorociri al vieţelor noastre şi ne îngâmfă de bucurii până la a face să ne plesnească inima?

Da, cu toată viaţa mea de muncă trudnică, am cunoscut astfel de clipe.

Mi le da soarele iernatic al Alexandriei, soarele său mediteranean. Pentru el, pentru Mediterana lui şi pentru dorul meu de viaţă, primeam marile porţii de amărăciune pe care soarta mi le hărăzea pe aceeaş tavă.

Primeam, căci presimţeam că viaţa retrage toată tava acelora cari întind mâna ca să nu ia depe ea decât soarele.

Soarta îmi hărăzea puţine ceasuri de lumină pentru o zi de muncă fără farmec, dar spoream câtimea de fericire mărind înadins porţiile de amărăciune: mă lipseam de foarte multe lucruri trebuincioase vieţii, ca să-mi scald mai bine ochii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în lumina ce înecă, în cerul care buimăceşte şi cu Mediterana ce se avântă. Cu un cuvânt, eram un meseriaş prost. Lăsam lucrul, fără nici o pricină, de îndată ce o muscă mă sâcâia cu puterea ei de a se folosi numai dânsa de soare.

Atunci, mâhnit de această slăbiciune pe care oamenii sunt fericiţi s'o pedepsească, plecam... Plecam, plin de libertate şi fără nădejde.

Picioarele, împovărate ele însele de atâta fericire, scump plătită, mă duceau totdeauna la marginea Alexandriei, la Ramleh, de unde palmierii africani privesc duşi pe gânduri, peste Mediterana, pe fraţii lor înşiraţi peste Coastele de Azur, pe Ramleh-urile europene. Aceeaşi mare îi desmerdă sau îi bruftueşte. Soarele, darnic cum îl ştim, îi scaldă cu aceleaşi raze puternice.

La Ramleh sunt aşezăminte măreţe, ca în orice ţinut minunat unde bogaţii vor să fie singuri, singuri ca să-şi mistue slaba lor plăcere. Doamne, văzând în ce chip jalnic se plictiseau pe terase sorbind cu nesaţ mârşavul lor Nimic, am înţeles de ce viaţa era atât de aspră, în nerecunoştinţa ei, cu un sărac ca mine.

Şi mă încumetam, eu, săracul, să mă apropii de acele terase tixite de bogătaşi, acele case în care narghileaua şi cafeaua, desfătătoarele mele cusururi, se plăteau cu preţuri prea scumpe pentru punga mea. Dar eu m'am putut apropia de tot ce-am dorit în viaţă: adeseaori mi-am plătit plăcerile cu sânge, monedă pe care băncile n'o cunosc, şi nu-mi va părea rău niciodată, căci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

acele băi de lumină m'au făcut să pot îndura beznele vieţii mele.

Pentru o cafea sau o narghilea, la Ramleh din Alexandria sau pe întinsele cheiuri ale Smirnei, pentru un ceas de visare ce era toată viaţa unei zile pentru mine, câteodată a unei săptămâni, am făcut totdeauna ca acel Român cumsecade care zice, în cântecul popular:

> Am dat, lângă ibovnica mea, într'o seară,
> Toată munca mea de o vară.

Da, dădeam... Trebue să dai mult, ca să ai mult.

Asta se face dela sine şi fără trudă. Dar nu-i vorba despre asta.

* * *

Nu-ţi place lumina fără să iubeşti în acelaş timp pe oameni. Nu pe toţi oamenii. Nimeni nu-i iubeşte pe toţi şi nici Christos chiar nu i-a iubit atât de prosteşte.

Iubim pe aceia, cari seamănă cu noi în multe privinţe. Iubim dorinţele noastre.

Într'o după amiază, la Ramleh, pe o terasă tixită de o înfumurată cireadă omenească, văzui un om. Mă văzuse şi el. Şi am ştiut numai-decât ce căuta acolo, ce privea, ce simţea. Şi el a ştiut toate acestea pentru mine, ceva mai mult încă: am ghicit în privirile noastre deschise nuanţa dorinţelor noastre, minunea asemănărilor noastre.

Asta nu se întâmplă totdeauna. Adeseaori, preţuind pe oameni, m'am înşelat pe jumătate, niciodată cu totul. Dar cu cât mă înşel mai mult cu atât e mai bine, fiindcă aci nu poate fi vorba

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

decât de viaţa frumoasă, sănătoasă ca apa de izvor şi tare ca fulgerul. Iubesc pe om când poartă în sine, dela naştere, iubirea prieteniei. Iubesc femeia, când sângele i-e înfierbântat de patima cărnii. Mă dau cu totul lor fără să mă tocmesc, nebuneşte. Asta costă scump, dar nici-odată desamăgirile îndurate n'au micşorat, nici-odată ele nu vor micşora suma dorinţelor mele.

Eu caut pretutindeni norocul cu patima carto-forului. Joc totdeauna pe gros, căci urăsc din suflet calicia. Dacă mă înşel, nu pierd nimic; celalt pierde. Nu pierzi nimic, când te dai cu totul; altfel, ar fi ca şi când ai spune despre soare că se istoveşte când se dă fără cruţare şi fără s'aleagă. Şi cu atât mai rău pentru ghe-ţari, cari se topesc totuşi ei înşişi! Dar când câştig, capăt o comoară! Vorbesc de iubirea prieteniei, căci, vai! patima trupească e ca ful-gerul: puternică, dar nu dăinuieşte.

Iată cum e zămislit lutul meu şi ce iubeşte. Nu sunt nemulţumit de asta. Nici marii mei prieteni. Iar Marcu, pe care l-am înţeles şi care m'a în-ţeles în mai puţin timp decât ne-a trebuit ca să ne fumăm narghilele, în ziua aceea, la Ram-leh, Marcu a fost poate cel mai fericit dintre toţi.

Incântătorul ticălos încercă totuşi să se apere. Ştia bine că ar fi de prisos, căci trebuinţa de a iubi şi de a se destăinui e la afectuoşi mai tare decât ruşinea ce-i sileşte să-şi ascundă vână-taele. Cu toate acestea, voi să-mi dovedească rezerva lui de om de societate, acel «sărman om

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

de societate», care mănâncă iarbă, bea apă, iubește cu tăria moluștelor și-și ascunde cele mai mici sgârieturi. Și, în acea după amiază de neuitată întâlnire, Marcu mă lăsă, serios, fără nici un semn de îmbărbătare, și plecă.

Ca un om de societate.

Avea un câine-lup care-l sâcâia, cu bucuria lui sgomotoasă: el îi cerea o pietricică, aruncată cât mai departe cu putință. Marcu, visător, cu mâinile împreunate la spate, puțin cam încovoiat, umbla pe prundiș și nu răspundea dragostei celui mai bun prieten al său. Această nepăsare nu mă înșelă. Il urmai multă vreme la o respectabilă depărtare, amintindu-mi amănuntele frumosului său obraz de prieten care trebuia înhățat. Și într'o zi, l-am înhățat. Cum? Asta nu se învață.

Iar acum, uitați-mă. De mine nu va mai fi vorba aici. Ascultați întâmplarea aceasta ce s'a petrecut în niște colțuri ale pământului pe care cea mai mare parte din dumneavoastră nu le cunoașteți.

Este întâmplarea povestită de omul pe care l-am întâlnit pe o terasă la Ramleh din Alexandria, un om pe care-l iubiam fără să știu pentru ce și care mi-a sfâșiat adesea inima cu acel zglobiu cântec grecesc a cărui primă strofă se tâlmăcește aproape astfel:

Pe țărmul mării, pe prundiș,
Nerrantsula fundoti!

O fecioară își clătia fusta,
Nerrantsula fundoti! [1]

[1] Mic portocal amar și stufos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

PARTEA INTÂIA

Aveam vreo şaisprezece ani când tata cumpără în strada Evreiască din Brăila o căsuţă, în care ne mutarăm numaidecât. Ştiam că în acea locuinţă nu vom sta mult, ca de obicei, căci tata nu cumpăra decât case dărăpănate, le mereme-tisea şi le revindea celui dintâi cumpărător. La o adică, asta-i era meseria, foarte bănoasă. Aceea a mamei, nicidecum obositoare, era să-şi ajute bărbatul, în nesfârşitele sale palavrageli de afaceri, pe când o servitoare vedea de gospodărie şi se ciorovăia cu lucrătorii cari cârpiau şandramaua.

Apoi, datoria mea era să alerg la cârcimarul din colţ, să iau carafe de vin pentru părinţi şi muşteriii lor, cari beau şi vorbeau cu toţii despre «casă de vândut», «casă de cumpărat».

Asta mă plictisea de moarte. Ca să-mi mai petrec, aruncam tencuială în sosurile slujnicii noastre şi sare în ipsosul zidarilor, ceeace făcea să se supere toţi şi să se mai schimbe tămbălăul. Imi mai plăcea să mă joc pe uliţe cu marile mele zmeuri, cu capul gol, cămaşa fălfâind în vânt şi pururea singur. Da, singur, cu toate că nu eram nici fricos, nici sălbatec, dar mă temeam de pie-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trele asvârlite de ştrengari mai ales din ziua când una din ele întâlni capul meu şi mi-l sparse.

De aceea, mutându-ne de curând în mahalaua Evreiască, mă feream de băieţii din noul nostru cartier. Aceştia, deşi «copii de ovrei», — ceeace însemna: fricoşi, nicidecum primejdioşi, — nu ofereau mai puţin mii de prilejuri de a face să li se spargă capetele, căci, tocmai din pricina fricei lor, micii Români din vecinătate n'aveau nici o greutate să vie să-i bată la dânşii. Cu sânul şi buzunarele pline de pietre, ei cotropeau uliţa, şi de dimineaţa până seara ghiulele zburau în toate părţile. Cădeau chiar şi în curte, peste uluci.

De aceea, vrând nevrând, am trebuit să mă lipsesc deocamdată de plăcerea, foarte gustată în aceste schimbări de locuinţe, de a hoinări pe uliţă, de a face o recunoaştere a locurilor, de a vedea oameni şi obiceiuri noui. In schimb, setea mea de iubire dădu peste ceva neaşteptat.

In mahalalele acelea, curţile sunt despărţite prin uluci cu zăbrele, aşa că poţi să vezi tot ce se petrece la vecin. Şi fiindcă prin partea locului lumea e foarte curioasă şi nu prea politicoasă, priveşte în toată voia. Aşa am făcut şi eu, după pilda celor mari, cari nu se sfiiau când le venea bine să se scuipe în obraz şi să-şi arate dosul gol printre deschizături.

Eu unul n'am avut nimic de arătat şi nici să scuip pe nimeni. Cu totul din potrivă, avui plăcerea să văd în toate zilele, în curtea aşezată la dreapta, o fetişcană de paisprezece până la cincisprezece ani, care se mişca întocmai ca peştele

Muzeul Digital al Romanului Românesc

în apă și nu binevoia să priceapă că și eu aveam poftă să fac ca ea. Dar dânsa era fată și, ca și cățeaua care nu se teme de mușcătura câinelui, nu se temea de pietrele băieților. (Copilul, când ajunge bărbat, pierde până și această omenie și lovește pe femeia însărcinată).

Oacheșă și păroasă, sămănând a țigancă. Coada mare împletită cu îngrijire. Fața, ovală, foarte serioasă, cu ochi mari pătrunzători, cu buzele cărnoase, era totdeauna bine spălată, ca și mâinile și picioarele.

Dealtminteri, ea n'avea treabă decât cu apa. Dela revărsatul zorilor, cu brațele încărcate de două găleți de tinichea, se învârtea într'una între pompa mahalalei și casele pe care le îngrijea cu apă, pe un cinci călătoria, cu condiția ca gălețile să fie pline ochiu. Ca să izbutească, și deasemenea ca să nu se încurce în mers, atârna gălețile de o cobiliță. Oricum, munca aceia trebue să fi fost istovitoare, căci o vedeam adesea cu fața zgârcită, cu gura strâmbă, cu buza de jos atârnându-i, tare nădușită, dar niciodată tristă, niciodată copleșită, veselă de îndată ce-și punea jos povara și gata la zburdălnicii. Nu la zburdălnicii neroade cu ștrengărițele din mahala, ci, singură în curtea ei, cu niște căței frumoși pe care-i spăla, îi gătea cu mii de panglicuțe și-i desmierda necontenit. Sau, când era sătulă de cățeluși și n'avea drumuri de făcut, o ștergea și n'o mai vedeam ceasuri întregi. La înapoere, cu fața nespus de încântată, înșfăca gălețile, alerga la treaba ei, o sfârșia și, aruncându-se la umbra unui dud, reîncepea găteala câinilor, pentru care risipea îngrijirile și duioșia unei adevărate mame.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Imprejurul ei nimeni. Nici o epitropie. Nici părinți, nici țipete, nici înjurături. I se cerea apă din toate părțile.

Noaptea o îmbrățișa, pe dânsa și dobitoacele ei, într'un murmur de desmierdare și de îmbiere la odihnă.

Dimineața o regăsea tropăind cu cobilița, cu brațele și mâinile întinse, pumnii strângând toartele îndepărtate, buza tremurând puțin. Apoi erau câinii, disparițiile neașteptate, înapoerea nespus de veselă.

Vedeam toate acestea, într'o vară, la începutul vacanței mari.

— Mamă, cine-i fetița asta care cară apă?

— Orfană

— Cum o chiamă?

— Nu știu. Nimeni nu știe. I se zice *sacagioaica.*

* * *

Orfană... Venită de un an, D-zeu știe de unde... Care n'a voit niciodată să-și spue numele ei și pe acela al părinților ei... Pe care ***Stana, bătrâna proprietăreasă, a primit-o*** și căreia ***lumea îi zice sacagioaica.***

. . . . . .

Asta era aproape tot ce știa «lumea» despre această fetiță. Și de îndată ce recea curiozitate a «lumii» fu îndestulată, boteză pe mosafira ne-poftită cu numele de *sacagioaica,* îi întoarse spatele și-și văzu de treburi, afaceri de adunat, afaceri de îngrămădit, negustorie de «case de vânzare» și «case de cumpărat». Sărmana lume!.. Iar tu, sărman *om de societate!..* Cât de mult

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/mdr/1901-1932

vă plâng!.. Intâlniți în calea voastră o ființă omenească cu fălcile încleștate, amorțite de gerul vieții, și ca să-i dovediți căldura voastră, omenia voastră largă, o întrebați în grabă:

— Spune-ne, necunoscutule, — cât ai clipi din ochi, — cine ești, de unde vii, ce crezi, despre părerile noastre și ce-ai de gând să faci printre noi?

Iar nenorocitul neputându-și desclești fălcile ca să răspundă sau cel puțin să vă scuipe în obraz, vă privește. Și, grăbiți cum sunteți, îi întoarceți spatele, îi lipiți o poreclă, cum se leagă o tigaie găurită de coada unui câine și-o ștergeți la treburile voastre. O ștergeți... tu, sărmană *lume...*; deasemenea tu, sărman *om de lume...*

Cât de mult vă plâng...

* * *

Intr'o zi, pe când mă apropiasem sfios de uluci, mica singuratecă îmi spuse pe neașteptate, spre marea mea uimire:

— De ce te joci numai în curte?

Ah! câtă plăcere mi-a făcut acest semn de prietenie! Inima îmi bătu mai repede. Simții că obrajii mi se aprind. Nu putui să scot nici o vorbă. Lăsai pleoapele în jos.

Ea sta țeapănă, de cealaltă parte a gardului, mângâind cățelușul pe care-l iubea mai mult, Leu, pe care-l strângea la piept, și repeta blând, armonios:

— ...De ce? De ce?... Marcule...

Am tresărit și-am bâlbâit:

— Va să zică, știi că mă chiamă Marcu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Am auzit strigându-te așa...

Oprindu-mă, izbutii s'o privesc în față și s'o întreb:

— Dar pe tine cum te chiamă?

Ea îmi răspunse în chip foarte firesc:

— *Sacagioaica.*

Parcă primisem un pumnal în inimă. I-am întors spatele și am fugit ca să plâng.

Ea primea liniștită această groaznică poreclă de *sacagioaica!* Lumea chema cu acest nume pe cea mai frumoasă copilă din copilăria mea!

— Și ce-i cu asta? îmi zise ea a doua zi, când i-am mărturisit revolta și scârba mea. Și ce-i cu asta? *Ești ceeace ești...*

Apoi, îmblânzind tonul:

— ...*Pentru tine* sunt oare o *sacagioaică? Pentru mine!..* Oh! *Pentru mine!..* Nu! Nu! Am rupt o scândură, am trecut prin spărtură și-am strivit-o în brațele mele.

Trupul ei era tare ca piatra. Un miros necunoscut încă, un miros de carne iubită mi-a pătruns în vine. Era ca mireasma unui fruct exotic pe care-l sorbi întâia oară.

I-am dat drumul repede și-am trecut iar în curtea noastră. Acolo, ne-am privit cinstit în ochi. Ai ei erau holbați și mirați parcă. Fața ei, cu desăvârșire nemișcată, liniștită, lipsită de orice emoțiune. Eu... eu, abia îmi trăgeam sufletul.

In preajma noastră, nici țipenie de om. Ulița d'asemenea pustie.

Asta se petrecea într'o după amiază înăbușitoare de August, când sedentarii mahalelor dorm toți după ce au gonit muștele și au lăsat perdelele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In săptămâna următoare se petrecu un fapt, care mă făcu să câștig inima prietenei mele.

Dimineața. Ea tropăia voinicește dela un capăt la altul al mahalalei, cărând apă mușteriilor. In vremea aceasta, eu mă jucam cu zmeul pe uliță, dar foarte aproape de poarta noastră. Zmeul plutea foarte sus. Ii dădusem toată sfoara din ghem ca să-l înalț sus de tot. Nu vedeam și nu auzeam nimic. Mă sileam să prind însușirile și cusururile jucăriei mele, când un țipăt îndepărtat mă făcu să mă înfior.

Era glasul prietenei mele.

La capătul uliței, ea își arunca gălețile, bătea din mâini, urla și alerga spre mine cât o țineau picioarele, ca scoasă din minți, făcându-mi semne. Mă uitai în dosul meu și văzui o trăsură cu doi cai apropiându-se în goană, pe când în mijlocul drumului, ursulețul Leu, scăpat din curte, își scărpina liniștit o ureche, nepăsător de primejdie.

O clipă de șovăire, și prietena mea ar fi văzut strivit pe câinele ei cel mai iubit.

Am dat drumul zmeului, care s'a rostogolit în nori, — m'am repezit și am smuls cățelul dintre copitele cailor, dar am fost izbit de trăsură și am căzut leșinat.

La trezire, multă lume în jurul meu. Mi se freca cu spirt câteva coaste strivite. Se văitau.

Apoi, după ce lumea a plecat să-și vadă de treburi, am putut să mă duc singur la uluci, unde mă aștepta prietena mea cu Leu în brațe. Ea mi-l trecu prin spărtură, dar luându-l, m'am speriat de fața înspăimântată a micuței mele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce eşti atât de galbenă? îi zisei.

— Ţi-l dau! zise ea înăbuşit. Vei şti tu să iubeşti un lucru ca ăsta!

— Da, mult.

— Şi ce eşti tu în stare să faci pentru ceeace iubeşti?

— Totul!

— E adevărat... Mi-ai dovedit-o... Sunt proastă... Iartă-mă.

Şi de astă-dată fu ea care trecu printre uluci, îmi luă capul în mâini şi mă sărută pe amândoi obrajii.

Au fost întâile şi unicele sărutări desfătătoare în viaţa mea, cari nu m'au costat decât puţină durere în coaste. Celelalte, toate celelalte...

Dar de ce să mergem atât de iute!..

Durerea mea de coaste mă ţinu mai multe zile la pat. Stăpâna lui Leu şi-a inimii mele venea să mă vadă şi să-şi mângâie câinele, în toate după amiezele, un ceas ori mai mult.

Aş fi dat toată sănătatea mea nefolositoare spre a prelungi această fericire de bolnav iubit. Dumnezeule, opera ta fie lăudată! Noi o socotim nedesăvârşită, fiindcă suntem tâmpiţi, dar iartă şi nu te sinchisi de josnica noastră judecată! Un singur lucru e păcat: că nu te-ai gândit să ne dai o a doua inimă în locul acestor sărmani creeri, atât de plini!

— Marcule, zise prietena mea ‹într'o zi pe când şedea pe patul meu, într'una din zilele acelea ale lunei August bogate în soare, în muşte şi în praf fin›, Marcule! Eşti gelos?

Zicând acestea, ea îngălbeni tot atât de tare

Muzeul Digital al Romanului Românesc

ca și atunci când se despărțea de câinele ei, scăpat de mine.

— Gelos? zisei eu. De ce această întrebare? Și de ce această teamă?

— Fiindcă te iubesc *pe tine, pe tine* și *pe încă unul!..*

Auzind această mărturisire, am amețit, patul începu să se învârtească și era cât p'aci să strivesc pe Leu.

— Da, adăogă ea, vă iubesc pe amândoi, ca pe *unul singur*, cum îl iubesc pe Leu. Iată tot ce iubesc! Nu trebue să te superi. Așa e.

Și ea mă îmbrățișă cu tărie, dar ar fi făcut mai bine de mi-ar fi dat o lovitură de ciocan în frunte.

Am simțit îndată că nu trebue să scâncesc, că aveam de-aface cu o ființă puternică și un protivinc puternic, și că arătându-mă tare la rândul meu, mai tare chiar de cât ei doi, voi izbuti să lupt și să-mi păstrez locul. Simțeam toate acestea. Timpul îmi dădu dreptate. Dreptate amară...

— Cine e *celalt* al tău? întrebai, înăbușit.

— Il vei vedea... când ne vom duce să găsim groapa la *Nerrantsula fundoti.*

— ...La... cine? *Nerrantsula fundoti?* Ce înseamnează asta?

Știam bine ce însemnau aceste vorbe grecești, căci cunoșteam greaca la perfecție, dar cu toate acestea, nu înțelegeam nimic și-o priviam prostește.

Ea isbucni într'un hohot de râs, atât de frumos, atât de răsunător, atât de amețitor, încât uitai toată durerea mea. Leu uită și el durerea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui. Şi câteşi trei, rostogolindu-ne în pat, râdeam, ne muşcam şi lătram ca trei tinere animale fericite.

— Ia spune-mi, frumoasa mea, frumoasa mea... *Nerrantsula...*

— ...Tu mă numeşti *Nerrantsula?* exclamă ea, buimăcită.

— Da, însă...

— ... Nu-i tot aşa ceva ca sacagioaica?

— Nu! nu! *Nerrantsula* înseamnă: mic portocal amar, iar *fundoti:* stufos. Tu eşti deci pentru mine: mica mea portocală amară, micul meu portocal stufos! E refrenul unui cântec grec, pe care l-ai auzit şi pe care-l repeţi ca un papagal. Spune-mi ce-i cu groapa pe care o sări şi unde e?

— In uliţa Kalimereasca[1]... Acolo, lucrătorii au desfundat toată strada dela un capăt la celalt, ca să aşeze tuburi şi să aducă apa în odăi. Se zice că prefectul o şi are: te duci la perete, întorci un ţumburuş care se numeşte «robinet» şi apa curge singură. Tare mi-ar plăcea să văd şi eu! Crezi? Apa de Dunăre, care se urcă singură în odăi? Bre, bre, drace!...

Ca şi ea, nu ştiam dacă apa de Dunăre se urca sau nu *singură* în bucătării, şi nu credeam de fel în aceste poveşti de «robinet» ce se «prind în perete», pe care le «întorci», şi care azvârlă o ţâşnitură de apă «fără sfârşit», «atât de făr' de sfârşit încât toată Dunărea s'ar putea scurge în odae».

---

[1]) *Strada grecească*, botezată astfel de Români cari auzeau pe Greci spunându-şi de dimineaţă până seara: Kalimera, bună ziua.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indrr1901-1932

Dar știam și credeam altceva: anume că Nerrantsula mea iubea pe un Grec, în acea uliță Kalimerească, desfundată de primărie, că ea alerga într'acolo în toate după amiezile și că de acolo se înapoia veselă, încântată, roșie ca rugina.

Ce se petrecea oare acolo? Cine era băiatul care-mi lua jumătate din prietena mea?

Un junghiu dureros îmi sfredeli inima. Aș fi voit să ucid pe acel protivnic, dar nu știam să mă bat, nici s'azvârl o piatră.

O privii drept în ochi.

— L'ai sărutat pe *celalt* așa cum m'ai sărutat pe mine?

— Da, l'am sărutat, dar *el* e una, iar tu ești *altceva*. Nu trebue să te superi. Hai să vezi...

— Ce să văd? pe cine?

— Pe Epaminonda... Pe *celalt*... E atât de cumsecade. O să-l iubești și tu.

⊕
⊕ ⊕

Noaptea cobora blând după o zi de căldură zăpușitoare.

L-am închis pe Leu împreună cu ceilalți doi câini și ne îndreptarăm către ulița Kalimerească. In stradă, pulberea răcită ne gâdila plăcut picioarele desculțe. Toți strengarii erau p'afară. Ei ne chemau, dar noi nu-i luam deloc în seamă. Pe noi ne frământau alte simțiminte.

La o adică, ea părea liniștită. Mersul ei nepăsător, fața ei potolită de fecioară, brațele ⟨acele brațe vânjoase ca doui șerpi puternici, acele brațe oțelite de gălețile grele⟩, ce atârnau într'o deplină tihnă și acel trup trudit de o muncă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

grea, toate acestea mă îngroziau și mă atrăgeau. Nu izbutii decât anevoe să-mi stăpânesc pofta nebună de a-o mușca, de a-o face să țipe.

De ce îmi spusese că mai iubește și pe *altul?* Nu puteam suferi pe acel «altul».

O egoism trupesc! Trebue să te blestem sau să te binecuvântez oare? Azi, când de pe culmea muntelui meu pot privi tot binele și răul vieții, mă întreb dacă viața s'ar putea lipsi de tine, de tine, groaznic egoism al trupului!

Se întunecase bine când am ajuns în ulița locuită de Greci. Șanțul, tranșee nesfârșită, era la picioarele noastre. Scobitură neagră, adâncă, alături de care se vedea movila ei de lut, și amândouă paralele, pierzându-se în tainica noapte ca și drumul soartei noastre. Rare felinare de petrol răspândeau ici și colo lumina lor proastă, ca niște presimțiri, pe când la dreapta și la stânga, căsuțele singuratice se înșirau una după alta ca atâtea curse de neînlăturat.

Cuprins de spaimă, de o spaimă nebună, apucai pe Nerrantsula de umeri, o strânsei la piept și-i zizei:

— Ce cauți aici?

Ea mă strânse zdravăn de mijloc și, cu ochii aplecați spre șanț, răspunse pe nesimțite:

— Nu știu... Imi place...

— Hai să fugim! îi murmurai strivind-o în brațe. Să fugim și uită locul ăsta! Nu te mai întoarce aici!

Ea tăcu și nu se mai mișcă.

Atunci, mi-am amintit că i-am prorocit, într'un strigăt:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarsvarna.ro/index1901-1932

— Vei plăti scump, dacă nu te oprești la timp: Grecii sunt primejdioși!

Ea urma să tacă, să mă strângă la piept și să privească tranșcea ajunsă neagră ca păcura.

Deodată se ridicară glasuri în bezna din depărtare. O mulțime de ștrengari cântau și pe măsură ce apropiându-ne melodia și cuvintele se lămureau, simțeam trupul prietenei mele tresărind de fiori scurți.

Pe malul mării, pe prundiș,
Nerrantsula fundoti!

O fată își clătea fusta,
Nerrantsula fundoti!

. . . . . .

Cu o furie pe care nu i-o bănuiam de loc, ca un pește mare abia scos din apă, ea se zmuci din brațele mele, și fără nici o vorbă, începu să sară dintr'o parte într'alta a șanțului, făcând zigzaguri, îndepărtându-se în spre cântăreți și repetând, ori de câte ori sărea tranșea ce o fermeca:

— *Nerrantsula fundoti!.. Nerrantsula fundoti!..*

Rămăsei pironit locului și urmai cu privirea, cât puteam, năluca ușoară a Nerrantsulei mele. Apoi o tăcere de moarte pentru sufletul meu stăpâni mahalaua câteva clipe, și în sfârșit auzii glasul iubit izbucnind în beznă:

— Haide, Marcule! Hai!

O clipită mi-a venit să fug, să n'o mai văd, dar porunca ursitei e nemiloasă și m'am supus,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca şi când două mâini desmierdătoare m'ar fi împins: du-te, du-te la aceea care te cheamă!

Umblam ca un automat.

Un lampion şi două siluete, acelea ale lui Epaminonda şi a Nerrantsulei, se iviră din beznă, apoi, la vreo douăzeci de paşi în urmă, alte lampioane, alte siluete: vreo zece băieţi greci, între zece şi cinsprezece ani. Erau toţi cu capetele goale şi desculţi. Lampioanele, ce se clătinau în mâinile lor, erau făcute din mari pepeni, verzi deşertaţi de miez şi găuriţi cu tăieturi de forme geometrice: rotunde, pătrate, romburi, triunghiuri, dreptunghiuri, semiluni, prin care se strecura lumina unei lumânări aprinsă pe fundul pepenului. Unele din aceste lampioane aveau găurile acoperite de foi de hârtie străvezie şi de mai multe colori.

La apropierea mea, Epaminonda se opri. Ceata lui făcu la fel, stând la oarecare depărtare. Am înţeles că aveam deaface cu un căpitan. Orice grec se naşte căpitan. El ridică al său pepene-lampion şi lumină o clipă cele două feţe ale noastre, pe când Nerrantsula tăcută, sta foarte aproape, ţeapănă, cu mâinile la spate.

Faţa lui Epaminonda, osoasă şi oacheşă, îmi fu numaidecât simpatică. Nu-i lipsea sinceritatea. Era o haimana ceva mai în vârstă şi ceva mai voinic decât mine. Obrăznicia grecească, pe care nu pot s'o sufăr, nu se vedea deloc. El îmi dădu mâna şi zise cu glas aproape bărbătesc:

— Bună seara, Marcule! Fii binevenit în mahalaua noastră. Nerrantsula ‹de-acum o numeau Nerrantsula!› zice că eşti băiat cumsecade. Sunt şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

eu și ea. Om vedea unde mergem, cu o fată cumsecade și iubită de doi băieți cumsecade pe cari ea îi iubește! Acum hai să cântăm și să hoinărim împreună. Pare, că știi grecește?

Fără să-mi aștepte răspunsul, el porni în capul haimanalelor lui, — Nerrantsula între noi doi, la braț — și porunci:

— Hei, palicari!.. una, două, trei:

Pe malul mării, pe prundiș,
Nerrantsula fundoti:

. . . . . .

Marș având cadența perfect ritmată și săritoare de veselie. Pământul tremura sub pașii noștri. Inimile tremurau și ele. Epaminonda, cu capul dat pe spate, întrecea toate celelalte glasuri, și mi se părea că șanțul dealungul crestei căruia umblam, ajunsese mai puțin posomorât.

Eu și Nerrantsula tăceam; dar departe de a fi nesimțitoare, așa precum părea, îi simțeam trupul vibrând ca o coardă de harpă atinsă de degete. Coada ei bătea măsura la fiecare pas pe care-l făcea, pe când mâna ei stângă îmi strivea brațul.

Nu mă simțeam tocmai rău. Mă socoteam chiar destoinic să lupt cu izbândă înpotriva acelui Epaminonda care cânta bine și ne făcea să umblăm și mai bine. Dar, pe când eu mă întrebam cum se va sfârși acea seară, prietena râvnită alunecă pe neașteptate din brațele noastre, își reîncepu zigzagurile pe d'asupra șanțului și pieri în noapte cu refrenul ei: ***Nerrantsula fundoti! Nerrantsula fundoti!***

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Din când în când, când trecea pe dinaintea unui felinar, umbra îi se trăda o clipă scurtă, apoi n'am mai revăzut-o.

Rămăsei încremenit. Foarte liniştit, Epaminonda îmi zise, cu o strângere de mână:

— Noapte bună, Marcule... Astă-seară, nu mai vine. E ţicnită.

M'am înapoiat singur şi trist. Dar ajungând la uluci, mă împinse o dorinţă neînfrânată ca să mă duc s'o văd.

La odăiţa ei, din fundul curţii, uşa era vraişte. Luna îneca de lumină faţa adormită a Nerrantsulei, cu Leu în braţe, cu ceilalţi doi câini pe picioare, rochiile în neorânduială, găleţile şi cobiliţa într'un colţ.

Inaintai în vârful degetelor şi sărutai încetişor fruntea prietenei neînţelese.

Ea nu se trezi. Dar eu n'am închis ochii în noaptea aceea.

* * *

Copilăria şi mai ales începutul adolescenţei sunt popasuri ale vieţii, pe care nimeni nu le înţelege. Oricât le-ar fi trăit, părinţii, soţii nu le înţeleg mai mult decât cei neînsuraţi; şi e foarte bine că e aşa, căci altfel viaţa ar fi grozav de uniformă: copilăria, adolescenţa, vârsta bărbăţiei şi bătrâneţea sunt patru vieţi, patru feluri de a trăi; le ucizi pe toate, voind să torni una în tiparul celeilalte.

Azi ştiu că fluidul vital ce curge în vinele noastre, după propriul nostru temperament, îşi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cere dreptul să iasă la iveală din clipa în care începem să respirăm şi că e cu totul străin de ceeace noi numim logică, bun simţ, minte. Mintea e a creatorului. Noi ne putem supune sau să nu ne supunem, atâta tot. Şi aceasta e ursita. *Ţi-e scris pe frunte*, zice Orientalul.

* * *

Pe fruntea Nerrantsulei, pe cea a lui Epaminonda şi a mea era scris să ne înţelegem în silnicii şi să ne nimicim în dragoste.

Sărmana mea minte mă sfătuise, în acea noapte de nesomn, s'o retez cu Grecii, căpitanul lor, cântecele şi cu şanţul lor mohorât. Mă hotărâi să nu mai pun piciorul în uliţa Kalimerească, dar a doua zi dimineaţa Epaminonda veni să-mi vorbească de o ispravă ademenitoare:

— Il cunoşti pe Miu, îmi zise el serios. Ei bine, Nerrantsula îmi suflă mereu la ureche că Miu e cel mai tare la zmeu. Nimeni nu-l poate avea. Asta nu-mi place. Dar ţie?

Eu şi roşisem de mânie aflând că Nerrantsula admira pe altul, când e vorba de zmei. Aveam de toate mărimile, dintre cari cel mai mare, de hârtie căptuşită cu pânză, mă întrecea în înălţime cu cinci palme! Nimeni altul nu ştia să-i facă atât de trainici, atât de echilibraţi. Nimeni nu mă putea dovedi *la încurcare*.

Epaminonda, care auzise vorbindu-se de pustiirile ce le făceau zmeii mei, mă îndemnă să înfrunt pe singurul protivnic de seama mea, pe Miu. O făcea oare bucurându-se dinainte de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

înfrângerea mea, spre a mă umili în ochii prietenei mele? Vroiam s'o ştiu:

— Nerrantsula nu mi-a spus niciodată, că-l socoteşte pe Miu mai tare ca mine.

— O să-ţi spue, dacă o s'o întrebi.

Ne aflam în faţa porţii mele. Nerrantsula făcea cele din urmă drumuri ale ei de dimineaţa. Ea se ducea şi se întorcea în goana mare, cu faţa îmbujorată, c'un soare deasupra capului, alţi doui ce tremurau în găleţile ei pline de apă limpede ca cleştarul. La fiecare trecere, scurta privire ce ne-o arunca, spunea lămurit: *numai decât.*

— Vom avea nevoe de ea, dacă facem încurcare cu Miu, îmi zise Epaminonda.

— Atunci, vrei să mă ajuţi?

— Bine înţeles! Şi pe Miu îl ajută, şi încă oameni în vârstă, fraţii lui, cari îi dau ajutor ca să tragă sfoara.

— Şi de ce o să avem nevoe de Nerrantsula? E fată.

— Da, e fată, dar poate să spargă uşor capul mai multor băieţi ca tine şi ca mine. Pentru asta, n'are decât să-şi umple şorţul cu pietre şi să le asvârle. In tot oraşul, nimeni n'o poate nimeri cu o piatră, dar Nerrantsula nu dă greş decât o lovitură din zece. Asta se ştie şi toţi se feresc de ea. E o smintită.

Atelierele docurilor fluerau de amiază când Nerrantsula, venind ca o vijelie, ne dădu câte-o palmă fiecăruia şi-o şterse mai întâi să-şi vază câinii. Ea avea o legătură sub braţ.

— Am mezeluri, pâine şi vin. O să ieşim

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

afară din oraș, ca să mâncăm pe iarbă verde. Azi după amiază, nu fac nici un drum!..

Epaminonda o urmări cu o privire neliniștită și clătină din cap:

— Ascultă-mă pe mine, neică: E țicnită! Vezi? Cheltuiește banii câștigați cu atâta trudă. Și știe totuși că eu am bani ce nu mă costă nimic, căci fur pe tata când câștigă la cărți și când se întoarce beat ca un tont.

— Asta te privește, îi zisei, dar nu-mi place că-i arunci mereu porecle, ca «smintită», «țicnită» și așa mai departe. E o fată cumsecade și ne-norocită, care-mi place mult...

— Ah! Îți place! Dar mite mie?..

El mă privi încurcat, apoi se aplecă și-și scărpină genunchii acoperiți de zdrelituri.

Eu alergai în șură și mă întorsei cu cel mai mare zmeu al meu, căci simțeam că se stârnește un vânt foarte prielnic. Nerrantsula veni și ea atunci, pieptănată și îmbrăcată cu îngrijire, frumoasă cum nu o mai văzusem până atunci și mirosind tare a parfum de liliac.

Zburda ca o cârlană, dar tot la oarecare depărtare, încruntată.

Săracul de mine! Văzând-o atât de zburdalnică, aș fi ucis nu numai pe Epaminonda, ci și pe părinții mei. Cred că rivalul meu ar fi făcut la fel, căci și el o mânca din ochi ca și mine.

—Unde te duci, Marcule, cu dihania asta? mă întrebă ea plină de admirație.

Inima mi se umflă pe loc:

Mă duc să fac la încurcare cu Miu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cu Miu!.. Adevărat? Te încumentezi?

— Da, pentru tine... Epaminonda zice că tu îl crezi pe Miu mai tare decât mine...

— Cred, dar smulge-i lui Miu zmeul, și...

— Și ce? strigă celalt, aprins,

— Asta mă privește! îi tăiă vorba Nerrantsula.

Pornirăm către mahalaua lui Miu, înaintea căreia se afla un maidan mare. Pe drum, Epaminonda se repezi la mucoșii lui ca să le spue să vie și ei după prânz.

Mă folosii de scurta lui lipsă și zisei prietenei mele strângându-i mâna:

— Iubește-mă numai pe mine, Nerrantsula! Fii numai a mea! Ea mă desmerdă cu blândețe cu degetele ei cărnoase și răspunse:

— Nu trebue să fii gelos, Marcule... E o prostie!.. Incearcă să-l bați pe Miu și te voi săruta tare, foarte tare.

De ce era nevoie ca să-l bat «mai întâi» pe Miu, ca să fiu apoi îmbrățișat de către Nerrantsula, iată ce nu isbuteam să înțeleg.

Miu și cei doi frați mari ai săi erau vestiți pentru lipsa lor de scrupule. Să vii în mahalaua lor și să le smulgi zmeul, chiar pe toată dreptatea, însemna să fii snopit în bătăi. Ce-o fi să fie! Acea sărutare «puternică», pe care mi-o făgăduia Nerrantsula, după izbândă, făcea să-mi încerc norocul.

Dar fiindcă eram doi care înfruntam primejdia și fiindcă ea știa ce ne așteaptă, darnica prietenă găsi nimerit să ne dea câte-o arvună la amândoi, în timpul dejunului de pe iarbă. Ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ne apucă de ceafă şi sărută tâmpla fiecăruia, fără să se gândească la ceva rău, ameţită de vinul băut prea repede. Şi bine înţeles, fiecare din noi socoti de prisos sărutarea dată celuilalt şi se îmbufnă. Ea băgă de seamă şi ne zise:

— Nu trebue să vă supăraţi! E o prostie...

Eu citeam în ochii lui Epaminonda:

— Şi tot mai crezi că nu e ţicnită?

Nerrantsula ne lăsă să credem tot ce voiam, luă zmeul meu şi se duse să-l înalţe. Eu o lăsai în voe, cu primejdia de-a mi-l rupe.

Ea nu-l rupse nicidecum. Dintr'odată, zmeul se înălţă sus de tot, târând în nori ai săi douăzeci de metri de coadă.

Toţi gură-cască se arătară pela porţile lor, mişcaţi de această frumoasă desfidare, chiar în mahalaua lui Miu, uimiţi de puterea vâjiitoarii mele.

Am sărit la cârmă. Trăgea bine! Nici un «capac»! Nici un mijloc de-a-l da tumba, aşa dar «coadă destulă». «Gură cât trebuie». Cârmire uşoară «la dreapta şi la stânga». Hei, Miule! Dormi?

Şi iată că Miu iese cu «privighetoarea» lui! Aruncă o privire în sus şi nu pare tocmai mulţumit. Un ştrengar se duce să «ţie».

— Drumu! îi strigă Miu.

Copilul dă drumul, Miu trage cu labele lui de girafă, dar zmeul lui căzu 'n cap ca o «baligă de vacă».

— Te-ai ars, Miule! îi strigă din poarta sa un «om însurat» cu mânecile suflecate. Vâjiitoarea urlă şi scoală din somn toată mahalaua.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pe femei le-a apucat ceafa, tot zgâindu-se în sus, ca să vază zmeul meu pironit ca un soare, în văzduh.

— Asta-i Marcu! strigară ştrengarii, Marcu din uliţa evreiască!

— O să vadă el îndată pe dracu! răspunse Miu, care, la a treia încercare, isbuti în sfârşit să înalţe zmeul lui cârpit.

Şi numai decât se înapoiă în curtea lui şi închise poarta. Acolo, începură să tragă trei inşi.

— Cheamă şi pe bunică-ta! îi strigă Epaminonda.

Şi acum la lucru!

* * *

Hei!.. Copilărie, copilărie!.. Această povestire, cu zmeul, ca şi toate acelea ce vor urma, nu este decât mijlocul de-a mă îmbăta, de-a mă ameţi, rechemându-te, copilărie! Am nevoie să te retrăiesc, o copilăria mea, căci moartea se apropie şi eri, abia eri, eram copil încă!

De ce copilăria nu se prelungeşte oare dincolo de hotarele vieţii? De ce ajungi deodată îngrijat, mic la suflet în toate şi mai ales chibzuit? La ce bun prevederea? Ce ne dă în schimb această sgârcenie de-a ne istovi?

O zgârietură ne face părul măciucă... O murdărie ne jigneşte... Puţină mânie ne înveninează sângele până la altă mânie... O dorinţă neîmplinită ne frământă fruntile de ciudă... Şi mai presus de toate, acel vis urât de-a voi să strângi averi, ca să ai să trăeşti o mie de ani în belşug!

Nerrantsula!... fecioară bună cu trupul învârtoşat de muncă stearpă! Prietenă de neînţeles!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndrr1901-1932

Roua vieții mele, care mă primeai în fiecare dimineață cu gălețile pline de argint viu, la tine mă gândesc când rostesc cuvântul cel mai dulce din graiul omenesc: *copilărie!*

Cât de departe erai tu de-a bănui primejdiile ce năsteau îndrăznețele noastre desfătări! Cât de departe era de a-o bănui vlăjganul acela nătâng de Epaminonda! Cât de departe eram eu însumi! Imi făgăduiai o sărutare «puternică» înainte de a cunoaște tăria unui sărut și, drept preț al acestei râmniri, îmi cereai să-l umilesc pe Miu, un derbedeu care ar fi putut să ne spintece pe câteși trei.

Tu sărutai, Nerranstula, pe doi iubiți în acelaș timp, iar ei se mulțumeau să mârâie în loc să dea foc orașului. Cât despre noi, noi te simțeam nelămurit femee, aurora unui soare încă necunoscut, dar bănuit cu înflăcărare.

Eram copii, o *mica mea portocală amară, mica mea năramză stufoasă.*

* * *

La încurcare. Bătălia.

Mai întâi, inegalitate de zmee, hotărît prielnică: Sfoara lui Miu făcea «burtă», apoi, «gură prea largă», n'avea coadă destulă, era greu de smucit și amenința să cadă 'n cap. La mine, zbor ideal. Două sute douăzeci de metri de sfoară întinsă să plesnească — o linie oblică de la cer la pomii mei, — nemișcare desăvârșită, supunere în toate privințele și trăgea atât de tare încât m'ar fi ridicat în sus dacă aș fi cântărit cu zece kilograme mai puțin. Eram atât de îngâmfat încât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în fiecare clipă mă aşteptam să mă văd uşurat de acea greutate şi ridicat în nori.

Era o după-amiază de Duminică. La toate porţile, ciorchine de oameni gălăinzi. Iar unele guri strigau: Bravo, Marcule!

— Ţi-ai găsit naşul, Miule!

Nerrantsula se îmbăta de privelişte şi, de bună seamă, făcea pipi în pantaloni.

Epaminonda, firește, îndruma comanda, umflat ca un curcan, viteaz ca un amiral. Prin sărituri dese între poarta lui Miu şi mine, el supraveghia operaţiile necinstite ale duşmanilor noştri şi mă înştiinţa:

— Nu mai încape îndoială: Ori să tragă trei! Un mucos e gata să se caţere pe acoperişul vecinului şi să ne taie sfoara când o trebui. Bagă de seamă! Apoi, întorcându-se încruntat către ceata lui de copilandri:

— Hei! Mă, Gherasimos, şi tu, Mavridis! veniţi încoa! Aveţi grijă de pantalonii noştri, care vor cădea în învălmăşeală, să ni-i ţineţi sub curea.

Arşiţa soarelui dogorea, iar între el şi Nerrantsula îmi simţeam inima topindu-se. Am scos în sfârşit strigătul de atac:

— Miule! Miule! Vrei numai între noi doi?

— Du-te'n măta!

Un strigăt pătrunzător spintecă văzduhul, Nerrantsula răspunzând repede:

— Şmecherule!

In aceeaşi clipă ea o şterse cu ceata noastră de ştrengari. Şi, pe când eu treceam la mica manevră de «apropiere», o văzui, ajutată de co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pilandrii noştri, măturând pământul cu braţele, adunând toate pietrele ce le găsea, umplându-şi buzunările şi şorţurile, făcând grămezi de rezervă pe drumul retragerii noastre, pe care numai D-zeu singur ştia în ce condiţiuni o vom face.

Lupta fu scurtă în urma unei stângăcii a lui Miu, care căzu într'o cursă bine întinsă de mine: am încălecat pe sfoara lui, cea mai bună poziţie ca protivnicul să te poată doborî. Increzându-se în mărimea zmeului lui, deci mai greu decât al meu, Miu era sigur de căderea mea şi începu să tragă cu furie. Ticălosul uitase că eu nu făceam «burtă»: eu puteam să-mi întind sfoara şi s'o fac ţeapănă ca oţelul.

El trase. Eu dam drumul. El trase tare şi-mi făcu o «cocoaşă». Eu dam drumul mereu, dar îndată ce-l văzui pe Miu ajungând sus de tot, pusei «furca».

— Să tragem, Epaminonda! Să tragem, pentru D-zeu, înainte de-a da el drumul!

El observă şiretlicul şi voi să dea drumul, însă era prea târziu, căci eu îl şi «apucasem de gâtlej».

Mulţimea urla:

— Prea târziu, Miule! Eşti «apucat de gâtlej!».

— Vine tumba!, «Privighetoarea» ta îşi lasă coada în jos!

Intr'adevăr, încurcat zdravăn, zmeul lui îşi pierdu cumpăna, se încurcă în coadă şi începu să facă nişte tumbe, atârnând ca o zdreanţă.

Acum nu mai era vorba decât de tras. O îndreptare din partea lui nu mai era de temut.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iată-ne pe amândoi, drept deasupra acoperișului vecin, când — ticălosul! — un băiețandru se ivi pe țigle c'un briceag în mână, gata să-mi taie sfoara în timpul coborîrii. Dar nu de geaba aveam noi o prietenă, care se numea Nerrantsula: cu o singură piatră ea izbi pe băiat în cap și-l făcu să se rostogolească de pe acoperiș.

— Trage, Epaminonda!

— Trage, Marcule!

— Trage, Nerrantsula!

Să tragem, pe când mulțimea urlă cu noi și ștrengarii ne țin anevoe pantalonii ce alunecă pe genunchii noștri!

Bum!.. Vuet îngrozitor! Cele două zmee, mari ca niște porți, cad pe acoperișul cu frumoase țigle noi, curăță tot acel pământ ars ce-l întâlnesc în drumul lor și, slăbind în urma tragerii noastre, sfoara lui Miu se rupe la o înălțime de vre-o treizeci de metri: massa fără formă a smeelor, sfoara și cozile, cad în brațele noastre.

— Să fugim! Să fugim!

— Păzea, strigă careva, sunteți urmăriți cu cuțitul în mână!

— Miule! Miule! urlă o femee, n'o să săvârșești doar o crimă pentru niște copilării!

O repede aruncătură de ochi înapoi ne făcu să înțelegem grozăvia stării noastre. Epaminonda și cu mine nu puteam face nimic, încurcați de prada noastră. Atunci o văzui pe Nerrantsula înfruntând singură trei potlogari, cari coborau după noi în goana mare, cu ochii eșiți din orbite. O grindină de pietre porni din mâna ei stângă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi bombardă pe urmăritori. Ştrengarii noştri aducându-i pietre, ea le asvârli atât de repede şi cu o dibăcie atât de îndrăcită încât în mai puţin de un minut sparse capetele celor trei duşmani! Dar, deşi însângeraţi, ei se îndârjiră să se strecoare prin ploaia de pietre ca s'ajungă la luptă dreaptă, ceeace ar fi fost o nenorocire pentru noi, căci erau nişte vlăjgani! Grozava noastră prietenă împiedică voinicește această primejdie, dându-se înapoi cu paşi număraţi şi c'un sânge rece de necrezut până în clipa când cele trei haimanale, plini de vânătăi şi greu răniţi de bombardarea ei, se opriră înaintea unui puţ şi începură să-şi spele rănile.

Atunci ne-am cărăbănit în goana mare şi-am ajuns în uliţa Kalimerească, unde ne aştepta o primire măreaţă.

— Ura! Bravo, Nerrantsula! Bravo, Marcule! Bravo, Epaminonda!

Zmeul-trofeu purtat de către Epaminonda, cu Nerrantsula între noi doi, şi trupa războinică a ştrengarilor ţinându-se scai după noi, intrarea se făcu în sunetele cântecului:

Pe malul mării, pe prundiş,
Nerrantsula fundoli!

. . . . . .

— Da, *Nerrantsula fundoli*, dar iată că vine proprietarul acoperişului stricat, cu o ţiglă spartă în mână şi însoţit de tata. E chemat şi tatăl lui Epaminonda ca să audă din gura păgubaşului isprăvile fiului său. Câteşi trei vorbesc în acelaş

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

timp, urlă, fac spume la gură, sunt gata să se ia de beregată. In sfârşit, de bine de rău omul e despăgubit. Noi suntem ocărâţi ca nişte măgari leneşi şi putem să reluăm, pe înserate, beţia noastră greco-latină, cu defilări, cântece, lampioane din pepeni verzi, iar năuca de Nerrantsula, cuprinsă de delir, saltă nebuneşte peste şanţul ei, împarte sărutări fierbinţi celor doui iubiţi ai săi şi-i jigneşte atât de mult pe amândoi încât ei se ceartă pe moarte din acea seară triumfală.

Dar Nerrantsula nu vede nimic, nu observă nimic. Atrasă de chemările destinului ei, părăseşte pe amândoi rivalii, îşi urmează sărituríle ei în zigzag şi se înfundă în beznă cu refrenul ei:

Nerrantsula fundoli!
Nerrantsula fundoli!

Cu zmeul meu pe spate, părăseam încă odată singur şi trist acel loc de nenorocire, pe când Epaminonda, cu o ţigară în gură înaintea porţii sale, striga în urma mea:

— Asta nu-i decât începutul, Marcule! In curând, o s'o facem şi mai lată! Şi altfel, nu cu zmee!

. . . . . .

Copilărie!.. dulce şi tristă copilărie!..

* * *

E dela sine înţeles că înotam toţi ca nişte peşti, fiind copii ai Dunării celei mari. Şi aci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index/1901-1932

sunt multe întâmplări, bogate în amintiri duioase, în lumină, spaţiu şi crudă amărăciune.

Hei! Viaţă năvalnică! Dunăre primăvărateca a sufletelor noastre!

Înotam cu toţii. Dar e puţin zis, că înotam. Care băiat fricos din Brăila n'a încercat să treacă Dunărea înnot între Catagaţ şi Ghecet? Şi trecerea aceasta nu era totuşi atât de uşoară!

Să treacă fluviul, — folosind cele cinci feluri cunoscute de înnot: a câinelui, a broaştei, scândura, ca «voinicii» şi «călcarea în picioare»; — să atingi cu piciorul nămolul depe malul celalt şi să sări numaidecât ca să te înapoiezi, iată ce nu putea să facă toată lumea! Asta era pizmuit de toţi şi mai cu deosebire de mica «toată lumea». Şi iată de ce în fiecare anotimp, braţele îndepărtate şi nemiloase ale Dunării celei mari îmbrăţişau mai ales micile trupuri ale acelora care îi se încredeau cu patimă, trupurile bietor mici «toată lumea»!

Erau de toate felurile: slăbănogi, durdulii, bălani, oacheşi, negricioşi.

Şi ochi mari şi gene largi, pleoape ce n'aveau să se redeschidă niciodată la soare, la lumină, la Dunărea răutăcioasă şi la frumoasele drăguţe ce-i aşteptau tremurând la vre-o răspântie aleasă de soarta nepăsătoare.

Acele trupuri, hrănite cu mămăligă şi dorinţi înflăcărate, erau scoase din fluviu, câte-odată calde încă, alteori vinete şi ciopărţite de raci. O mamă cu faţa brăzdată de suferinţi, o soră stâlcită în bătae de beţivul de bărbată-său, se aflau întotdeauna pe mal ca să reînsufleţească cu îmbră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

țișările lor micul leș al aceluia care dăduse Dunării hotărîtoarea lui dovadă de iubire.

Se întâmpla adesea, spre cea mai mare bucurie a prietenilor și chiar a celor mai răi dușmani, că vreun strengar scăpa cu fața curată. Era apucat de păr «la a treia revenire la luciul apei» și era adus pe mal ca un pachet sub braț. Acolo, un vlăjgan îl apuca de glesne și-l întorcea pe loc până ce apa înghițită se scurgea toată prin gură și nări. Atunci, revenind la viață, omulețul întreba totdeauna:

— Unde sunt? Ce s'a întâmplat?

— Erai să treci Dunărea! îi se repeta.

Da, înotam toți. Petreceam o parte a vieții în apă, bărbații și băieții de o parte, femeile și fetele la câteva sute de pași de noi. Numai Nerrantsula se încumeta să se amestece cu băieții și să înoate cu ei, fiindcă nu-i plăceau nici femeile, nici fetele.

Și într'o bună zi dela începutul lunii Septembrie, după unele încercări de împăcare cu Epaminonda, ea veni să mă caute la umbra unei sălcii și-mi zise:

— Dacă Epaminonda te va ațâta să treci apa «dus și întors», nu primi.

El poate, dar tu o să te prăpădești. Și el asta vrea.

Nu răspunsei nimic, căci, la adică, aș fi vrut să-i dovedesc că eram gata să mor pentru ea.

Înțelesese oare? N'aș putea s'o spun. Oricum, dragostea ei pentru mine era vădită, și că ceva viclean trebuia să se petreacă în capul celuilalt o dovedea faptul că ea venise să mă înștiințeze așa deadreptul.

Epaminonda ne văzu vorbind și veni să mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

scoată din nesiguranță. El îmi spuse râtos, vânăt, chinuit de suferință:

— Știi una, Marcule: unul din noi doi e de prisos pe lângă Nerrantsula. Vrei să dăm Dunării dreptul s'aleagă?

— Numai decât, Epaminonda. Sunt și eu de părerea ta.

Nerrantsula lăsă capul în jos și-și mușcă frumoasele ei buze pe care, de bună seamă, nu trebuia să le sărut niciodată «după chipul celor mari».

— Vă însoțesc! zise ea, privindu-ne cu răutate.

Era o poruncă. O aprobarăm în tăcere. Și repede, apucând-o de gât, o sărutai «după chipul celor mari». Dusei cu mine o neștearsă arsură și am pierit dându-mă afund.

* * *

Eram sigur, că mă voi îneca la înapoiere. De aceea, la început am fost liniștit. Ești totdeauna liniștit, cât mai ai o slabă nădejde de a trăi.

N'am știut niciodată ce s'a petrecut între dânsa și el după dispariția mea în valuri. Revenind la luciul apei, îl văzui pe Epaminonda înotând la câțiva metri în spatele meu, dar în aceeaș aruncătură de ochi, am mai văzut altceva: am zărit pe Nerranstula tocmai când lua din mâinile unui strengar una din acele bășici de porc cu care înveți să înoți. Ea o desumflase repede și o ascunsese în tricou. După puțin timp, alunecam lin pe oglinda scânteitoare a fluviului.

Ai fi zis trei buni prieteni la o petrecere. Și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu toate acestea, era vorba de moarte. Nu mă pot opri să râd gândindu-mă la asta.

Era şi de ce.

Epaminonda încredinţat că mă voi scufunda, era serios ca un călău. Am ştiut mai târziu că spaima lui venea de acolo că se temea de grozăviile iadului: cu alte cuvinte, el mă ucidea, dar, în cer, această crimă se plăteşte în focurile gheenei. De aceea, frământat în chip tragic între dorinţa de a mă desfiinţa şi grija pentru un loc cumsecade în rai, Epaminonda plutea ca în apă clocotindă. Se rostogolia ca un butoi, schimba mereu felul de înotat, privia cu desnădejde bolta cerească şi scuipa foc şi flacări. Nu înţelegeam nimic.

Deasemenea nimic din ce se petrecea cu Nerranstula. Ea, cu braţele şi picioarele de atlet, înainta mai iute decât noi. Dar deodată rămânea nemişcată şi lăsa să fie întrecută de către Epaminonda, apoi la apropierea mea, îmi făcea tot felul de strâmbături şi-mi arăta în ascuns băşica desumflată.

Prin strâmbăturile ei ce voiau să mă îmbărbăteze, eu credeam că voia să-mi impute că primisem desfiderea şi că m'am expus astfel morţii. Credeam, că-mi spune: *Cu atât mai rău pentru tine, dacă te cufunzi; ţi-am spus-o doară!* Iar eu răspundeam prin altă mimică, ce o uimia: *Bine, bine! o să mor, răutăcioaso, şi tu vei rămâne cu celalt!*

Cât priveşte băşica desumflată, pe atunci, zău, nu puteam să-mi închipui despre ce era vorba.

Intr'acestea, am ajuns oblic în faţa Ghecetului,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statransilvania.ro/mdrr1901-1932

am atins cu piciorul pământul Dobrogei şi-am reluat numaidecât drumul întoarcerii mergând mereu în linie oblică în josul apei.

Acuma era alt cântec, căci aproape istovit, moartea îmi arătă foarte deaproape îngrozitoru-i chip. Şi cât e de trist, cât e de sfâşietor să mori când iubeşti!

Cu toată apa Dunării, simţeam încă pe buze arsura sărutării luate Nerrantsulei, acea sărutare pe care mă lăsase s'o iau din toată inima. Oh, nu! acum nu mai voiam să mor! Mai voiam din acele sărutări! Dar cât de mult părea că se îndepărtează malul Catagaţului! Ochii mei turburi dcabia că-l mai zăreau.

Plumb în picioare, plumb în braţe. Trupul meu nu mai vrea să facă nici chiar «scândura» odihnitoare. Incep să nu mai simt deosebirea curenţilor prin care treceam... Şi inima îmi bate din ce în ce mai tare şi urechile îmi pocnesc. Şi malul Catagaţului se depărtează într'una! Ah, Epaminonda! Tu te vei însura cu Nerrantsula mea. O ştiam! Dar unde este prietena mea ca s'o văd cea din urmă oară!

Bolta albastră se învârteşte, se clatină, s'ar spune că Dunărea se înalţă către cer. Văd, ca printr'un văl subţire, pe Epaminonda care fuge, cu jumătatea trupului deasupra apei.

Şi deodată, simt pe Nerrantsula că mă strânge în braţe; apoi ce-i asta? Băşica umflată, o băşică mare bine umflată, mă saltă pe dedesuptul pântecelui.

Ah, ce odihnă! Ce fericire! Da, sunt scăpat, ea m'a scăpat. Pricep acum rostul strâmbăturilor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și al băşicii. Dar cum a făcut ea ca s'o umfle? Şi dece fuge Epaminonda?

— Când o s'ajungi pe mal, crap=o în apă, ca el să nu ştie că l=am înşelat!

După aceste zise, Nerrantsula începu şi ea să fugă. Tocmai atunci auzirăm pe Epaminonda strigând unei bărci ce venea înspre el:

— Hei, barcagiu!.. colo se îneacă un tovarăş! Aleargă iute! Scapă=l!

Ca hazliul delfin căruia îi place să zburde înaintea vapoarelor care intră într'un golf, tot aşa Nerrantsula începu să se veselească pentru iz=bânda ei asupra morţii, auzind acele strigăte de desnădejde ale lui Epaminonda.

Ea plescăi în apă, se dădu peste cap, se cu=fundă până la năbuşire, ţipă, şueră ca o sirenă.

Intremat şi foarte vesel, crăpai băşica, mă repezii către mal şi=l atinsei, dând cu tifla în nas barcagiului care=mi venea în ajutor.

Acolo, Epaminonda nu mai înţelese, zău, ni=mic. Şi ne=am despărţit încă odată rivali, pe când şireata prietenă ne părăsea pe amândoi şi alerga spre hainele ei, sărind şi cântând refrenul ei:

Nerrantsula fundoli!
Nerrantsula fundoli!

Intâia săptămână din Septembrie este săptă=mâna murelor întârziate pe care orice copil cu=ragios din Brăila se duce să le culeagă în ne=

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mărginitele bălți ale deltei, departe, foarte departe, către Corotișca, acolo unde darnica Dunăre e adevărata stăpână. E greu să le capeți, căci creatorul n'a uitat fericirea acelor locuitori fricoși ai stufului bălților pe cari omul îi urmărește cu înverșunare și prostește, și a pus această neasemuită lăcomie la adăpost de răutatea omenească. Dar copilul este un mare risipitor de viață și nimic nu este îndeajuns de adăpostit de lăcomia sa: Lui, Dumnezeu îi iartă totul.

Câteodată, totuși el nu iartă și pedepsește aspru.

A doua zi după acea baie cu gânduri mortale, Nerrantsula îmi șopti la ureche, pe când mâinile ei îmi dezmierdau capul ce-i se odihnea pe ghenunchi.

— Ascultă, Marcule... Ascultă-mă bine... și nu fii răutăcios, Epaminonda...

— La dracu! Vrei să sfârșești odată cu Epaminonda când dezmierzi pe Marcu și cu Marcu când desmierzi pe Epaminonda? Nu încap două săbii într'o teacă!

Mă sculasem deodată ca să-i strig mânia mea, dar ea mă luă binișor de păr și-mi puse iar capul pe genunchii ei:

— Lasă «teaca», Marcule, și ascultă-mă!... Epaminonda e ros de remușcări grozave, fiindcă a vrut să te ucidă mișelește...

— Și acum vrea să mă ucidă voinicește!

— Și acum vrea să ne ducă la Corotișca să mâncăm murele vulpii, lupului și nagâțului. Știi: murele mari și negre ca ochii mei!... și toate brumate!.. și dulci, ca... ca... ca asta!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi ea mă sărută cum fac cei mari; apoi, ca să mă împiedice să răspund prea iute, apăsă uşor pe buzele mele când un ochiu, când celalt, clipind cu lungile-i gene a căror atingere îmi oprea bătăile inimii.

N'am putut scoate nici o vorbă măcar. Cu o frunză ce căzuse din bătrânul dud sub care ne aflam, îmi acoperi gura după ce sărutase foaia, pe care îşi încrucişă mâinile şi urmă:

— Nu trebue să spui nu! Am o poftă ne-bună, nebună, să mănânc aceste mure ale fiarelor sălbatice... Şi ştii că o poftă neîndestulată poate face mult rău, căci pofta nu vine dela noi. Se zice că pe vremea Turcilor, o femee însărcinată rupsese un bob dintr'un frumos ciorchine de struguri pe care nişte servitori îl duceau pe o tavă de argint stăpânului lor, un paşă câinos. Paşa, furios, porunci să-i aducă pe biata femee, puse să-i se spintece pânteccle şi se văzu că bobul de strugure era în gura pruncului. De atunci, paşalele au sfătuit pe bărbaţi să îndestu-leze toate poftele femeilor, căci asta nu vine dela noi. Asta-i! E adevărat că eu nu sunt încă *femee*, dar e tot una. Da, Marcule, e aproape tot una, nu-i aşa?

«Şi apoi, dacă eşti bun, vei îngădui lui Epa-minonda a ne dovedi că şi el e în stare să facă ceva. El se simte umilit şi vrea să ne arate ce bun «căpitan de caravie» e. Vom merge o ceată întreagă, cu barca lor cu pânză. El va face pe căpitanul şi ne va ului. Ne-am înţeles, hai? N'o să fii gelos!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

Deși jalnic de istovit de această împărțeală, m'am dus la mure. Bietul Epaminonda îți făcea milă ca și mine și mă încredință că nu e băiat rău. O știam. Cu toate acestea, ne-am strâns mâinile nu tocmai cu multă căldură.

Și ne urcarăm în vasul lui, o hodoroagă în care apa intra din toate părțile. Trebuia s'o scoatem fără să ne oprim o clipă măcar. Treaba asta o făceau mai ales șeapte băieți, cari alcătuiau statul-major al amiralului Epaminonda, șeapte «voinici» nespălați, prost hrăniți și îmbrăcați în zdrențe. Prin ochiurile pantalonilor lor se vedea toată soarta amiralității; dar copilăria nu cunoaște decât o nenorocire de neîndurat: să meargă la școală. Slavă Domnului, de spaima asta îi scăpa Dunărea pe care marinarii noștri puteau să umble întocmai ca Christos a cărui îndurare au moștenit-o.

Nerrantsula era în culmea bucuriei. Totul făgăduia o petrecere din cele mai izbutite, pe o vreme blândă ca în toiul verii după o ploae cu găleți. Fiecare la postul său, ea ne amețea, sărind dela pupă la proră, dela proră la pupă, cum sărea peste șanț, strigând nebunește:

Nerrantsula fundoli!
Nerrantsula fundoli!

— O să-mi strici «vasul»! îi zicea Epaminonda, care plutea cu toată iuțeala.

Incredințat că dirija un vas și mâhnit peste măsură că n'avea binoclu, sta țeapăn ca mizena lui închipuită, căci n'avea decât un singur ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

targ), scruta zarea, cu mâna d'asupra ochilor şi spunea serios cârmaciului său:

— Bagă de seamă, Papaiani! Luntrile acelea vin peste noi! Cârmeşte puţin la stânga! Ne-am putea ciocni şi să fim răniţi!

— Cine, «*noi*»? întrebă cu răutate prietena noastră. Vrei să zici mai curând, că luntrile ar putea să facă piftie din şandramaua ta!

In tot lungul drumului, Epaminonda trebuia să primească astfel de înţepături, dar platoşa lui de «lup de mare» îl ocrotea apostoliceşte. El era sincer, tare credincios, viteaz şi gata la jertfe pentru cinstea patriei sale îndepărtate, al cărei servitor glorios nădăjduia să fie într'o zi. Faţa lui, frământată de flacăra patimilor timpurii ce-l mistuiau, avea o înfăţişare marţială îndată ce era vorba de împlinirea unei datorii. A fost noroc pentru noi că nici una din acele bărci pline de beţivi, atât de dese pe fluviu, nu ne întâmpină cu aţâţările lor obişnuite, căci altfel Epaminonda ar fi primit numai decât o «luptă navală». Şi dacă l-am fi sâcâit asupra prezentei stări a «corăbiei» sale, ar fi răspuns că e vina Dunării că apa pătrunde în ea.

Nu mă îndoesc că Epaminonda n'ar fi fost un bun navigator. Ah! soartă nemiloasă! De ce te înverşunezi să zdrobeşti mai cu osebire sufletele cele mai mărinimoase?

Prin canalurile fireşti ce sunt pentru o deltă ceeace sunt drumurile mai scurte pentru munţi, Epaminonda, bun cunoscător al topografiei bălţilor, ne conduse în chip glorios. El o făcu, adevărat Don Quichotte căptuşit cu un Sancho

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pança, năduşind, sângerând, zbuciumându-se, luând o biată salcie plângătoare drept un duşman de neînvins şi măcelărindu-i crăcile cu lovituri de lopeţi, înspăimântându-ne, la trecerea unor anumite hăţişuri; de probabile haite de lupi cari atacă pe om, cari l-ar fi «atacat odată» chiar pe el, primejdie ce-l făcea să ţină într'una un cuţit lung în mână şi să ia măsuri mişcătoare ca să ne ocrotiască viaţa. In acelaş timp însă ştiu să ne dovedească bunul său simţ ghicind şi ferindu-ne de acele înămoliri obositoare, toate acele rătăciri supărătoare, ale căror victime cad chiar şi cei mai buni barcagii, şi ce face adesea ca cele mai vesele tovărăşii să sfârşească unele petreceri în lacrimi şi înjurături.

Plecaţi mult după răsăritul soarelui, Epaminonda «aruncă ancora» cu mult înaintea amiezei, în mijlocul hiritisirilor.

Şi petrecerea începu...

* * *

Petrecere... Ferit-a Dumnezeu, căci Nerrantsula îşi luă voioasă sarcina să ne înveninez cum am pus piciorul pe uscat: ea sărută pe Epaminonda în nasul meu ca să-l răsplătească pentru bărbăţia lui; şi ca să nu fiu supărat, mă îmbrăţişă şi pe mine în nasul lui Epaminonda, nemulţumindu-ne astfel pe amândoi.

— Ah, *more* Marcule! exclamă bietul amiral, asta e o boală ce nu poate să ţie! Eu unul, mor!

Tare mirată de prostia ei, Nerrantsula ne privi cu naivitate:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar... de ce vă supărați!.. Ce-am făcut, e drept..

— Prea drept încă, Nerrantsula-*mu*; prea drept, dar doare al dracului! răcni Epaminonda.

Și el pieri în desiș, ținându-și capul între mâini. Fugii și eu la rândul meu, în altă parte. Cei șapte ștrengari și ei erau departe, în căutarea murelor.

Ea nu urmă pe nici unul din noi doi, dar puțin după aceea o auzii cântând cât o ținea gura, plină de poame:

Nerrantsula fundoti!
Nerrantsula fundoti!

Ne găseam în centrul unor bălți în întindere de mai multe mii de kilometri pătrați, mărăciniș de nepătruns, pământ pe veci pierdut pentru mâna harnică a omului. Dunărea, tiran mărinimos, îl ține necontenit sub amenințarea valurilor ei de neîmpotrivit, la viiturile mari. Acolo, cerul părea tot atât de sălbatec ca și pământul, tăcerea înspăimântătoare, întinderea nemărginită face viața cu neputință ființelor iubitoare. O frunză ce se mișcă, un spic ce se clatină, un țipăt de uliu ce spintecă văzduhul fac pe om să simtă cât de puțin lucru înfățișează pe pământ. Acolo, nătângul «rege» al planetei noastre nu pătrunde decât cu prețul a sute de răni pe obraz, a mii de necazuri și trude istovitoare. Acolo, dela vulturul care plutește ca un zeu al nemărginirii până la țânțarii ce mișună cu miriadele,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

totul strigă aceluia care strică dinadins frumoasa viaţă pământească:

— La noi, nu vei pătrunde!

Refrenul melodios al Nerrantsulei răsuna ca sub o boltă de aramă şi uimea pe un sitar care ciugulea mure, foarte aproape de mine. Chemarea glasului iubit mă înflăcără. Din locul în care se afla, Epaminonda făcu ca şi mine, şi numai decât se iviră capetele noastre, aproape în acelaş timp, la marginea unei rarişte acoperită de enormi pepeni verzi. Văzându-ne, Nerrantsula bătu din palme şi râse de boturile noastre mânjite de mure. Ea n'avea decât degetele înegrite.

Veselia ei ne desgheţă sufletele, ne făcu să uităm durerea noastră. Am râs la rându-ne unul de altul. Apoi, arătându-ne coliba pepenarului, ne apucă pe fiecare de o mână şi ne târî într'acolo.

— Hai să vedem cine-i pepenarul ăsta!

Era o pereche de vreo 50 ani, sărmani dobrogeni, jumătate bulgari, jumătate ţigani, îmbrăcaţi în zdrenţe şi ajunşi tot atât de sălbateci ca şi pământul ce-i hrănia. Cu toate acestea, femeia, care purta urmele unei frumuseţi repede ofilită, alungă câinele şi veni să ne întrebe dacă vrem să mâncăm pepeni:

— Avem pepeni foarte buni, adăogă ea scrutându-ne cu ochii ei curioşi.

— Nu! răspunse Nerrantsula, d'abia ne-am îndopat cu mure. Mulţumim.

— Atunci, reluă femeia, dă-mi mâna, frumoaso, ştiu să ghicesc norocul ca nimeni alta.

— Uite-o!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ghicitoarea își aruncă ochii pe ea și exclamă repede:

— Micuțo! Ești rodul unei dragoste neîngăduite, viața ta va fi îngrozitoare și soarta ta e legată de un băiat care e din neamul tatălui tău! Pleacă, căci îmi sfâșie inima!

Ea dădu drumul mâinii prietenei noastre și reintră în cocioabă, pe când Nerrantsula fugia ca o ciută.

Am ajuns-o:

— Care e neamul tatălui tău? o întrebarăm într'un glas.

— Lăsați-mă în pace! strigă ea nespus de mânioasă. Nu cunosc nici un tată! v'am mai spus-o doară!

Lăsați-mă în pace!

Și ea se duse să se întindă la umbra unei sălcii. Noi o urmăream, plouați: niciodată nu se arătase atât de răutăcioasă. Și cum ne apropiam încetișor:

Duceți-vă la dracu... cu ghicitoarea voastră cu tot! strigă ea.

Poftim!... Ghicitoarea *noastră*...

Epaminonda se asvârli pe jos și adormi. Am voit să fac la fel, dar cuvintele: *duceți-vă la dracu* îmi sfredeleau inima. Intâia oară gura ei plină de desmierdări, întâia oară ochii ei cu duioșie vorbitori mă fulgerau cu atâta mojicie. *Duceți-vă la dracu*... Ea, atât de cuviincioasă, atât de isteață, să te bruftuiască întocmai ca cei mai mojici mahalagii! Ce rău mă durea!

Mă gândeam la aceste mâhniri ale dragostei pe când, stând jos lângă Epaminonda, așezam niște

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mure mari într'un coşuleţ pe care-l împletisem, când scumpele mâini ale Nerrantsulei se iviră sub ochii mei şi-mi şterseră ca prin farmec orice durere. Mă oprii fericit şi mă uitai să văd ce face: stând pe vine în dosul meu, degetele ei rupeau agale mure din buruienile ce le aveam pe genunchi şi le aşeza frumos în coşuleţul atârnat de mâna mea stângă care împietrise de bucurie. Intr'acestea, ea îmi murmură la ureche:

— E pentru mine... Marcule ?.. Pentru mine ?.. Va să zică, nu eşti supărat ?.. Cât de bun eşti !.. Cât de mult te iubesc !.. Iartă-mă !.. Iartă-mă !..

Răsuflarea ei mă ardea. Imi lipii urechea de gura ei, cu capul îngreunat.

Epaminonda se trezi.

— Vine furtuna, zise el, lungit cu faţa în sus. Şi, punând două degete în gură, fluieră pentru adunare.

Mă lungii şi eu tot aşa, pe când ea trecea între noi doi, cu coşuleţul în mână, şi începu să ne adape cu fiere după o metodă potrivită. Luând mure, ea le săruta mai întâi una câte una, apoi le băga când în gura mea, când în aceea a lui Epaminonda, cântând încetinel de fiecare dată :

Nerrantsula fundoti !
Nerrantsula fundoti !

Noi nu înghiţeam mure, ci cărbuni aprinşi, pe când ea nu bănuia nimic şi urma cu nevinovăţie.

Epaminonda izbucni deodată :

— Aman !.. Nerrantsula !.. Aman !

Şi se sculă ameninţător :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Să dea D-zeu ca furtuna să ne facă să ne scufundăm înainte de apusul soarelui!.. Eu unul mor!

Nu era nici o nevoe de invocat furtuna. Ea era în văzduh. Şi ai fi zis că Epaminonda dorea într'adevăr ca ea să ne prindă în mijlocul Dunării, atât de tare îmboldea ca să ajungă acolo.

In braţul Măcinului, la trecerea năbădăioasă a bărcii noastre în faţa Ghecetului, nişte pescari depe mal ne strigară:

— Nu intraţi în Dunăre!.. E furioasă! Şi nimeni nu va putea să vă vie în ajutor!

Cu mâna pe cârmă, surd, orb şi fără milă, Epaminonda se îndreptă spre Brăila, pe când «marinarii» lui scoteau cu îndârjire apa din barcă, supuşi, aproape mândri. Nerrantsula, şezând la proră, privea totul cu nepăsare. Ea ştia că Dunărea, chiar furioasă, n'o putea scufunda. Cât despre grija ei pentru copii, poţi şti vreodată câtă milă are inima unei astfel de drăcoaice? De altminteri, răspunzător era Epaminonda şi bărbăţia lui ameţea într'atâta pe ştrengari încât, cu cât primejdia se apropia mai mult, cu atâta ei se îmbătau şi răcneau:

— Trăiască Grecia! Trăiască flota greacă!

Şi scoteau la apă, scoteau într'una.

Dar ajungând în mijlocul fluviului, munca lor fu pe neaşteptate zădărnicită de o trombă ce umplu de apă nenorocita noastră barcă.

— Desbrăcaţi-vă! porunci «amiralul», părăsind cârma şi desbrăcându-se şi el.

Abia avurăm timpul să îndeplinim porunca şi barca se scufundă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Daţi-vă mâinile peste spetele noastre! strigă Nerrantsula băieţilor, cari nu se mai gândeau la flota grecească.

Hula nisipoasă ne orbi o clipă şi ne rătăci, apoi ne-am regăsit şi am strâns rândurile. Copiii făceau haz, crezând că e glumă.

Vai! Un minut după aceea, cerul îşi deschise cataractele şi vijelia mătură turbată Dunărea. Nu mai puteai să vezi ce se petrecea la o schioapă de nasul tău. Beznă şi apă, dela pământ până la stele.

Zbătându-mă cât puteam, despărţit de celelalte două cete şi de băiatul care înota singur, am simţit mult timp pe spatele meu braţele strânse ale celor doi mici tovarăşi ai mei, apoi, o ruptură neaşteptată, şi... apoi nimic. Singur.

Am scormonit la dreapta şi la stânga atât cât îmi îngăduiau vâltorile; dar se ştie că D-zeu are nevoe de suflete curate în rândurile batalioanelor sale de îngeri şi, când am ajuns la mal, unde o mulţime desnădăjduită ne aştepta ca să ne scoată, trei suflete viteze, din şeapte, şi porniseră către tronul Domnului.

Asta se petrecea în întâia săptămână a lui Septembrie, când murele întârziate sunt trufandaua cea mai mult dorită de către copiii curagioşi din Brăila. Ei se duc toţi, fără să se gândească la moarte; însă câteodată sunt pescuiţi în Dunăre, cu botul încă înegrit până la urechi de acel fruct proorocitor al mărăcinilor destinat numai fiarelor sălbatice.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Toamnă bogată în frunze moarte... Octombrie trist ca și sufletul meu... Frunze moarte și întristare, pe care un vânt uscat o plimbă prin tot orașul.

Nerrantsula, îmbrăcată ceva mai gros, tropăe într'una cu cobilița, dar doniţele ei nu mai sunt pline de argint viu; soarele nu mai tremură în ele, și cerul și-a luat vestmântul său de iarnă.

— Marcule, în iarna asta o să mâncăm dovleci copți în soba mea!

Ea își împarte totdeauna răgazurile după-amiezelor între ulița Kalimerească, între mine și câinii ei, cari crescuseră mari, frumoși și zănateci ca și stăpâna lor.

— Marcule, hai să vezi cum sare Leu șanțul odată cu mine! Au început să așeze țevi de tuciu pe cari le înșurupează una într'alta. Acum e mai primejdios să sări, căci, de cazi în șanț, poți să mori. Dar eu săr mereu! Hai să vezi...

Ascult neobosita-i flecăreală, mă las să mă alinte ca pe câinii ei, dar nu mă mai clintesc din odaia mea, nu mai părăsesc curtea noastră. Nici Epaminonda nu mai vine să mă vadă. Avem amândoi inima grozav de mâhnită de această împărțeală. Nu mai poate să meargă așa. Cât despre mine, aș dori mai bine ca acest chin s'aibe un sfârșit, oricare ar fi și cu orice preț!

Și a avut un sfârșit, dar cu totul altul decât cel mai crud presimțit de înfrigurata mea gelozie.

Într'o zi, tărăboi îngrozitor în stradă: urlă laolaltă femei, copii și câini, ca și când ar fi izbucnit ciuma.

Erau hingherii cu urâcioasa lor dubă și agen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr-1901-1932

tul care trebuia să-i apere de furia populației. Cei doi țigani, cu ochii plini de ură, cu râsul batjocoritor, cu lungul sbilț în mână, alergau ca niște diavoli, lungeau ciomagul și treceau nodul în jurul gâtului bietelor dobitoace. Târît ca o zdreanță, sugrumat, câinele prins astfel era azvârlit cu sălbătecie în haita îngrămădită în dubă.

Toți mahalagiii erau afară, dușmănoși, gata de bătae, cu tot agentul și sabia lui caraghioasă ce-i bătea coapsele. Fiecare își chema câinele și fugea, îl ținea în brațe, îl strângea ca o comoară.

— Hei!.... Sacagioaico!... Bagă de seamă de câinii tăi! strigau vecinele.

Dar unde-i Nerrantsula? Ea trebue să fie la pompă. Alerg la magazia unde sunt închiși câinii ei: lipsește Leu! Iar hingherii nu se mai văd, nu pot ști dacă l-au prins («ca să-l jupoae de viu») sau dacă e la pompă, sau hoinărește.

M'apucă nebuniile. Nu știu încotro s'o iau, când iat-o pe Nerrantsula! E singură, Leu n'o însoțește, cum speram. O văd de departe venind, cu donițele goale într'o mână, cobilița în cealaltă, foarte mulțumită că și-a sfârșit munca; dar deodată holbează ochii îngroziți, înțelege dintr'o privire că au trecut hingherii. Aleargă către mine:

— Câinii mei sunt acolo? răcnește dânsa.

— Lipsește Leu!

Mai furioasă decât o scorpie, mai turbată decât vijelia, Nerrantsula pornește în goană în urmărirea hingherilor și strânge pe drum pietrele cele mai ucigătoare, pietre ascuțite, tăioase. O însoțesc și-mi îndop buzunarele cu pietre. Știu că numai o bombardare zdravănă va sili pe țigani să dea drumul câinelui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ridrr1901-1932

Intr'adevăr, călăuziți de locuitorii cari văzuseră trecând duba, ajungem urâciosul dric, dar unde? Firește că în acea blestemată uliță Kalimerească, cu șanțul și Epaminonda al ei, care e afară, care l-a văzut pe Leu în dubă și ne strigă:

— E înăuntru!.. Pe hingheri, mă!

Ploae de pietre!.. Azvârlim câteși trei; dar pietrele pornite din mâna stângă a Nerrantsulei ating ținta și rănesc groaznic pe țigani, pe vizitiu și pe agent, punându-i pe fugă, cu capetele însângerate.

Răsturnăm duba. Toți câinii fug. Și când agentul se înapoiază cu întăriri, nu mai găsește pe nimeni care să-i spună că suntem ascunși în grajdul lui Epaminonda, cu Leu în brațe.

Două ceasuri mai târziu, ieșeam ca niște șobolani.

Ulița pustie... Amurg de furtună... Geamurile ferestrelor sunt mocirlă de aur. Abia mai atârnând de crăcile copacilor, cele din urmă frunze ale anotimpului par a fi fost muiate în sânge.

Chiar și șanțul, posomorât ca un mormânt nesfârșit, primea mănunchiuri aurite ce-i bronzau marginile și făceau să ghicească tuburile culcate în fund.

Nerrantsula îl privește fermecată și-și strânge câinele în brațe. S'ar spune că se împotrivește poftei de a sălta.

— Haidem! zic eu, haidem la noi!..

Și trec, prin mica potecă ce se lasă în fața fiecărei proprietăți; dar ea nu mă urmează; pune jos pe Leu, îl sărută pe Epaminonda, sare șanțul și mă sărută și pe mine:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nerrantsula fundoli !

Apoi, întoarcerea la Epaminonda, urmată de câinele ei !

Nerrantsula fundoli !

Şi din ce în ce mai iute, o sărutare-pumnal pentru mine, alta pentru Epaminonda, cu câinele şi *Nerrantsula fundoli* peste şanţ.

— Aman !... Aman !... Nerantsi-*mu !* Omoară-mă mai bine ! Omoară-mă ! strigă nefericitul meu protivnic, vânăt şi pironit în faţa porţii sale.

Nu mai aştept decât s'o văd sărind către mine spre a-o înhăţa şi a-o târî acasă, dar tocmai în clipa când ea îşi face vânt, Leu o apucă de poala fustei : un ţipăt scurt, şi Nerrantsula pieri în fund !

Eu am leşinat pe loc.

. . . . . .

Urmarea acestei nenorociri mi-o amintesc foarte nelămurit, căci trei zile în şir frigurile şi aiureala au amestecat în mine adevărul cu nălucirile.

Imi aduc aminte că am auzit răcnete de femei şi am văzut felinare atârnătoare, umbre ce se frământau, apoi, doi ochi închişi, un obraz roşu, plin de sânge, păr încâlcit şi o bucată din ţeasta capului spartă. Era biata noastră Nerrantsula, pe care o birjă o ducea la tristul spital.

Era sfârşitul unei suferinţe...

... Şi începutul alteia, mult mai grozavă, care a dăinuit mulţi ani.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/nori1901-1932

PARTEA A DOUA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Por-to-ca-le și lă-mâi! ‹ce pacoste!› Porto-cale și lămâi vindeam de cinci ani, într'un căru-cior ce-l trăgeam de oiște și pe care-l împingea Epaminonda!

Morți părinții mei... Morți părinții lui Epami-nonda... Și deși moștenitori putând trăi în belșug, vindeam portocale și lămâi pe toate ulițele Brăilei, căci căutam desnădăjduiți pe Nerrantsula noastră pierită din spital a doua zi după vindecare, fără să ne spună o vorbă de adio, fără să ne lase o amintire!

Un gologan por-to-ca-la! cinci parale o lă-mâ-e! ‹ce nenorocire!› pe vânt, pe ploae, pe căl-dură năbușitoare. Și mereu cu ochii la o fereastră sau ușă ce se putea deschide spre a încadra chipul drăguț al Nerrantsulei noastre.

Cinci ani de zile!..

De-acum eram «bărbați»... Mari amândoi... Oa-cheși... Bărbile și mustățile creț; și, de altfel, nu tocmai de lepădat. Dar ce priviri galeșe aveam! Ai fi zis doi tineri călugări dorind cu întristare să se răspopească.

Por-to-cale și lă-ă-mâi!.. ‹sărmanii, sărmanii de noi!› De sute de ori tălpile noastre frămân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

taseră praful şi noroiul aceluiaş metru pătrat din toate ulițele, din toate pieţele, din toate bulevardele! De mii de ori ochii noştri se înturnaseră către aceleaşi uşi, către aceleaşi ferestre... Case cu uşi şi ferestre, case plictisitor aliniate. Şi bărbaţi şi femei, şi lume care intra, care ieşia, care căsca...

Toate acestea puteau să piară fără să ne sinchisim, căci noi căutam doară pe frumoasa noastră Nerrantsula!

Un gologan por-to-ca-la!.. Cinci parale lă-mâ-ia! Căruţul se opreşte... Căruţul porneşte iar... Eu trag de oişte. Epaminonda împinge dinapoi... De mii şi mii de ori gurile noastre rostesc într'o zi banalul nostru: ***portocale! lămâi! un gologan! cinci parale!***

Şi fiindcă credeam mereu că Nerrantsula se ascunde pe după o perdea, începeam într'un glas:

Pe malul mării pe prundiş,
Nerrantsula fundoli!

O fecioară îşi clătia fusta,
Nerrantsula fundoli!

Nerrantsula fundoli!.. Poţi tu auzi asta şi să nu răspunzi? Te rabdă oare inima?

— Aman, Marcule, aman!.. Eu unul, mor! Căci rău cu rău, dar mai rău fără rău!

* * *

Da, am colindat tot oraşul, dela cartierele cele mai boereşti, tăcute şi reci ca inimile oamenilor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce le locuesc, până la mahalalele cele mai îndepărtate, gălăgioase și murdare, dar mult mai milloase, mult mai interesate la taina a doi negustori *cari strigă și se tânguesc, cu ochii la ferestre, ca și când ar căuta pe miresele lor fugite chiar în noaptea nunții.*

〈O, popor, de care nu se ține seamă! Numai tu știi să ghicești marile nenorociri ale sufletului omenesc, căci numai asupra ta s'au abătut toate marile nenorociri ale vieții!.. Tu ai toate experiențele și știi să suferi cu toți cei copleșiți de povara vieții〉.

Mâinile noastre împart mașinal lămâi și portocale și adună gologani. Vai! nu-i asta: gândul nostru e departe, capetele noastre se învârtesc ca niște sfârleze, și nu băgăm de seamă că niște strengari ne șterpelesc din marfă.

S'au potolit toate dușmăniile stârnite odinioară de zmeele noastre... Nu ni se mai aruncă nici o piatră... Nimeni nu ne mai urăște... Am ajuns doi mielușei cu priviri blânde, triste, două ființe depărtate cari lucrează ca niște automate. Și zadarnic fete din cele mai sfioase îndrăznesc să întindă bluza lor cu pieptul bombat, iar mâinile lor ne desmiardă bărbile: nici una din ele nu poate înlocui pe Nerrantsula noastră!

— Bre, Marcule!

— Bre, Epaminonda!

In toate serile, lungiți pe paturile noastre și în beznă, prin aceste chemări, duios gemătoare, reluam veșnicele noastre întrebări.

— Cum, cum a putut să ne părăsească *ea* cu atâta cruzime?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi unde s'o fi ascunzând?

— Cui, Doamne sfinte, cui împărtăşeşte dragostea frumoasa noastră Nerrantsula?

— S'o fi măritat? ‹Ah! *Aman!*›.

— *Aman*, Nerrantsula!

— Nerrantsi! Nerrantso! Unde eşti?

Braţele ni se întind, tânjitoare, către tavanul nevăzut, către trista nemărginire ce ascunde fericirea noastră, fericirea noastră...

A noastră? Da, întocmai: *fericirea noastră a amândorura*, a lui Epaminonda şi a mea, Nerrantsula *noastră!*

Căci acum nu mai vrem nimic, dacă e adevărat că pe vremuri am fi vrut lucruri ce turburâ, ce zăpăcesc şi fac să urăşti. Azi, şi chiar de foarte mult timp, din ziua de când Nerrantsula a luat cu sine inimile noastre dispărând, nu mai vrem decât prietena cu faţa încruntată şi de o curăţie desfătătoare, femeia-prietenă care ne iubea cu o dragoste pe care noi n'o pricepeam de loc.

Acea dragoste, acea prietenă-femee, acea faţă mirată şi acea nevinovăţie desfătătoare, toate acelea erau făcute pentru fericirea noastră şi nimic nu putea să ni le înlocuiască.

O, bărbatule! când femeia poate fi pentru tine un prieten, e mai mare decât cea mai bună dintre neveste, mai desăvârşită decât cea mai voluptuoasă dintre amante, şi ea întrece cu mii de coţi cea mai deplină prietenie pe care bărbatul o poate avea pentru un bărbat, căci femeia e complexă şi diferită ca pământul ce ne farmecă şi ne hrăneşte!

Unde era oare Nerrantsula *noastră* ca, aruncându-ne la picioarele ei, să-i fi putut spune:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ani-1901-1932

— Prietenă! prietenă! am făcut pace! Dă-ne şorţul tău, ca să ne slujească ziua de icoană şi noaptea de pernă! Îl vom săruta ziua cum faci cu icoanele sfinte! Noaptea, ne vom lipi de el obrajii noştri împăcaţi frăţeşte! Căci ne-am împăcat, prietenă! Dă-ne şorţul tău!

* * *

Da, eu trăgeam de oişte, iar Epaminonda împingea în urmă. Şi strigam împreună: *Porto-ca-le şi lă-mâ-â-i!* ⟨Pacoste! Nenorocire! Sărmanii de noi!⟩

Astfel, de sute şi sute de ori am colindat tot oraşul, *toi*, afară de o stradă, sau mai bine zis un crâmpeiu de uliţă.

Brăila, târfă grasă ce contemplă fluviul Dunărea, iubitul ei, c'un ochiu când înfrigurat, când pornit spre desfrâu, Brăila are un plan poate unic în lume. E un evantai deschis aproape în întregime. Din sâmburele ce-i alcătueşte centrul, opt uliţe şi două bulevarde formează tot atâtea braţe ce-i înlănţuesc mijlocul şi o arată Dunării, ca un prinos ispititor; dar, pentru ca frumoasa să nu fie întru nimic stânjenită, patru căi sfărâmă avântul acestor zece braţe, trec peste ele întocmai ca legătura evantaiului.

Lungă, nesfârşită, mergând dela fluviu la fluviu, totdeauna în linie curbă şi ajungând către margine la şease sute de numere, fiecare din aceste zece strade are acelaş nume cu toate întreruperile căilor.

Totuşi, poporul, căruia nu-i place monotonia,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a botezat după mintea lui crâmpeiele despărțite astfel de marele artere, ceeace a dat naștere faimoaselor noastre mahalale: evreiască, grecească, rusească, țigănească, etc...

Una din aceste mahalele, aceea pe care picioarele noastre n'o călcaseră niciodată, se numește *Groapa*, crâmpei din *strada Unirii*. Nume prevestitoare! Căci, dacă *Groapa* este o adevărată groapă pentru femeia care aleargă acolo să-și dea tinerețea pradă pântecelui sexual al acestui port dunărean, numele de *Unire*, ce-l poartă ulița întreagă, este un nume istoric: aci se afla în vechime șanțul ce apăra orașul-cetate pe vremea Turcilor. Ajunsă stradă după întinderea modernă a Brăilei, șanțului de altădată i s'a zis strada *Unirii*.

Dar de ce amintirea populară n'a păstrat numele de *Groapă* decât acelei ulițe în care pâlpâie seara o sută de felinare roșii? Pentru că:

Pe Șanț, craiule, pe Șanț,
Unde intri cu un sfanț:
Cainii și cățelele
Își tnod belelele...

lămurea un cântec murdar de pe vremuri.

Groapa mai că n'are vreo locuință cinstită. Pe măsură ce o cotropeau «cățelele», proprietarii își vindeau casele tatelor și nenilor cari plăteau gras, căci meseria «belelor» ce se «înoadă» înflorea deopotrivă cu celelalte industrii ale societății moderne, în care totul se «înoadă» cu aceiași nerușinare.

Nici-o familie cumsecade. Părinții constatau mâhniți, că toți băeții crescuți în această ulițâ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/ndr1901-1932

ajungeau peşti de timpuriu. Cât despre fete, chiar dacă se măritau cinstite, purtările lor şi felul lor de-a vorbi nu se deosebeau întru nimic de acelea ale «căţelelor», căci:

Dela băile Dianei
Până la fabrica Milona
Nu s'aude decât vocea *Stanei:*
Hai, drăguţă! Al tău! Na, na, na!

Băile Dianei şi făinăria Milona alcătuiau cele două răspântii ale Groapei cu calea Victoriei şi aceea a Galaţilor

Treceam adesea pe acolo şi ne opream căruciorul, dar... mintea noastră, ochii noştri, toate simţimintele noastre se răzvrăteau la gândul de nespus că Nerrantsula noastră ar fi putut să se găsească în acel iad. Niciodată nici Epaminonda, nici eu n'am îndrăznit să spunem cuvântul negiuit.

Impietriţi în faţa uneia din cele două case de desfrâu, priveam o clipă ciorchinele de fete, îmbrăcate ca pentru bal mascat, care se îmbrânceau la porţi, aruncau strigătele lor răguşite trecătorilor şi-i trăgeau de mânecă. Beţivi foarte tineri, ţinându-se de gât şi târându-şi vestele în praf, urlau, cu ochii scoşi din orbite, urmaţi de către un nenorocit de ţigan care scârţâia din vioară. Aceştia îţi spintecau un om în mai puţin timp cât îţi trebue ca să-ţi aprinzi o ţigară.

Priveam de departe acele grozăvii şi, după aceia, plecam muţi.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar într'o zi, — într'o zi de frumoasă primăvară! — pe când treceam în faţa groapei cu portocalele noastre, cerul ne trimise un astfel de semn încât ne pironi locului şi n'am mai putut pleca: n'am mai putut!

Era seara, treceam în dreptul fabricii de făină când o haită de câini şi de căţele în fierbinţeală ⟨adevăraţi câini şi adevărate căţele⟩ coborî din Groapă şi se încurcă între picioarele noastre şi căruciorul nostru. In acelaş timp, îl auzii pe Epaminonda strigând cu un glas care nu mai era omenesc:

— Leu! Leu!..

La acest strigăt, care mă făcu să tresar, un dulău mare şi puternic se desprinse din haită ca şi când ar fi fost pocnit la ureche, se apropiă, ne mirosi iute pantalonii, apoi, fără să mai întârzie, o porni iar în urmărirea celeilalte patimi a lui.

— *Aman*, Marcule! *Aman*, Epaminonda. Crezi că e el? Atunci? Cum? La cine?.. Ce!

Am părăsit marfa şi-am început să alergăm după câini, mai turbaţi decât ei, amestecându-ne câteodată printre ei, încercând să stricăm «pe-trecerea» şi învârtindu-ne cu toţii laolaltă împrejurul pătratului ce-l alcătuiau calea Galaţilor, bulevardul Cuza, biserica Maica Domnului şi bulevardul Carol, când un cârciumar turnă câteva stropitoare de apă asupra haitei şi-o împrăştiă.

— Leu! Leu! strigarăm noi atunci.

Câinele îşi scuturâ cu putere blana muiată, şi, puţin cam obosit, veni să ne miroase cu mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvana.ro/mdrr1901-1932

multă luare aminte, dar fără avânt, distrat, cu memoria nu îndeajuns de ajutată de amintiri din copilărie de care-l despărţeau cinci ani.

— Să fie într'adevăr Leu?

Eram foarte puţin sigur despre asta. Nici blana, nici privirea nu erau acelea pe care le cunoscuserăm noi. (Poate că, la urma urmelor, şi câinele făcea asupra noastră aceleaşi reflexiuni). De altfel, el se lăsă să-l desmierdăm, nepăsător, cu gândul aiurea.

— Hai să luăm căruciorul şi să-l urmăm, zisei eu prietenului meu.

Ca prin minune, căruciorul nostru era încă acolo unde îl părăsisem; dar din trei sute de portocale şi de lămâi câte avusese, nu mai rămăseseră decât vreo patruzeci: trecătorii socotiseră că aceasta nu trebuia să aibe nicio însemnătate pentru nişte negustori atât de smintiţi ca noi.

Pierderea portocalelor şi a lămâilor nu era nimic, precum nimic n'a fost nici chiar pierderea căruciorului, care avea să piară în seara acelei zile vrednică de amintire, ca şi când n'ar fi fiinţat niciodată. Căci, urmând-l pe Leu, care era într'adevăr Leul Nerrantsulei noastre şi care ne-a dus în faţa casei stăpânei sale, — era cât p'aci să murim, să murim cum mori când afli că Nerrantsula ta locueşte într'una din aceste «Gropi» de care lumea e bogată şi că ea — ea, prietena cu faţa aspră şi de-o curăţie desfătătoare, nu mai e decât o curvă!

La început n'am ştiut nimic despre asta şi nici n'am vrut să cred în nimic. Urmarăm câinele... Văzându-l c'apucă în Groapă, n'am mai avut nicio încredere într'însul:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Nu... nu-i Leu.

Cu toate acestea, stăruirăm a-l urma, târând căruciorul nostru ușurat de marfa lui și îndurând focul încrucișat al fetelor ale căror vorbe duioase erau pentru noi insulte crude.

Câinele o luă drept către o ușă deschisă și pieri acolo, fără vre-o privire pentru urmăritorii lui.

Cercetarăm casa. Era cea mai frumoasă din toată Groapa, frumoasă chiar prin ciubucurile fațadei și cu înfățișare serioasă din pricina storurilor lăsate, dar nu-i lipsea felinarul roșu, un felinar aurit.

— E o «casă de mâna întâi», murmură Epaminonda.

Știam că Groapa avea două sau trei case de acest fel, cercetate de ofițeri de marină și de oameni însurați «foarte bine». In acele case erau puține fete, toate tinere și foarte frumoase. Ele nu se arătau niciodată la ferestre sau în pragul ușii: era «serios».

— Ce facem, Marcule?

— Strigăm oricum, Epaminonda.

Cu privirile când către ferestre, când către pumnul nostru de marfă, strigarăm:

— *Por-to-ca-a-le și lă-ă-mâi!* (Nenorocire! Năpaste)!

Apoi, ochi în ochi:

Pe malul mării, pe prundiș,
Nerrantsula fundoti!

O fecioară își clătea fusta,
Nerrantsula fundoti!

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Dumnezeu să păzească pe toți oamenii de astfel de clipe!

Eu nu îndrăzneam să mă uit spre ferestre, dar Epaminonda, care se încumetă, căpătă deodată înfățișarea omului care moare și care-și dă seama că moare:

— *Ama-a-an!...* gemu el, închizând ochii și sprijinindu-se cu spatele de cărucior.

In aceiași clipă auzii deschizându-se o fereastră și un glas frumos, aproape cunoscut, — dar ca depe cea lume — exclamând:

— Ah!... Voi sunteți, Marcule! Epaminonda! Intrați repede!

Și fereastra fu închisă din nou, iar storul scârțâi recăzând.

Eu nu privisem și nu văzusem încă nimic, dar... Domnul să ferească sufletul omenesc de astfel de grozăvii!

Mai bine moartea!...

* * *

Intrarăm în curte cu pași de înmormântare, apoi în casă, introduși de către Nerrantsula, da, de către Nerrantsula noastră, femee frumoasă în capot și pantofi, frumoasă și pură ca orice fecioară, cu privirea nevinovată ca o copilă, și nicidecum sulemenită. Părul ei bogat, strâns peste tot după moda ungurească, era singura-i cochetărie.

Ea ne aștepta pe pragul antreului, ne luă cu vioiciune câte o mână fiecăruia și ne-o strânse tare:

— Dumnezeule... Marcule... Epaminonda... Vă credeam morți!... De ce mutrele astea?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Haideți la mine... Avem să ne spunem multe... Ce frumoși sunteți, cu bărbile voastre!... Insă nu-mi place felul cum mă priviți, ce s'a întâmplat oare?

Apoi, târându-ne, ea deschise cu putere ușa salonului și strigă cu răutate:

— Hei! Cafegii! Trei cafele gingirlii și țigări regale! la mine! Și azi să nu mă supere nimeni! Înțeles?

— Dar, fetițo...

Din salon, unde trei marinari și trei femei tinere, adevărate femei iubitoare, beau cafea, o țață grasă, o adevărată codoșcă, miorlăise vorbele acelea, pe care Nerrantsula le tăiă furioasă:

— Ce? Ce zici?

— Dar... Anicuțo.. frumoasa mea... tu nu poți să te duci cu niște...

— ... *Cu niște*... ce? Na!

Și cu o lovitură de picior ea răsturnă un piedestal, spărgând vasul depe el.

Țața începu să geamă:

— Anico! Anicuțo! Ai înebunit de tot, fata mea! Ce dracu! Nu mai e în stare omul să-ți spună o vorbă! Iată ce se întâmplă când resfețți prea mult pe copiii ăștia!

Gata s'o sfâșie, strălucitoare în furia ei, Nerrantsula urmă cu o privire plină de fulgere mișcările patroanei care strângea cioburile vasului și le arunca în șorțul cafegiului. Acesta plecă smerit. Țața se întoarse în salon, jignită, dar mută.

— Haideți cu mine! Sunt atât de mulțumită că v'am regăsit! ne zise, luându-ne iar de mână, aceea căreia i se zicea acum Anicuța în acea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

casă de mâna întâia, unde o găsiserăm după cinci ani de căutări.

Fără să fi spus încă vreo vorbă măcar, am trecut printr'un gang lung, apoi printr'o săliță, ca să fim poftiți să luăm loc într'o odaie mare unde nimic din ceace știam nu amintea grozăvia unei case așezată în mahalaua Groapei. Era de o naivitate atât de nevinovată, atât de copilărească, tot ce vedeam în orânduiala și neorânduiala acestui interior, încât mă întrebam serios dacă nu sunt în prada unui vis urât.

Tavanul era în întregime acoperit de crăci groase de salcâm înflorit al căror miros ne amețea. Un strat gros din acești muguri ofiliți acoperea dușumeaua și mobilele. Patul, încărcat cu podoabe din belșug, era ca al unei păpuși mari; dar în loc de păpușă, Leu domnea în el ca un pașă. Frumosul macat avea peste tot urmele labelor sale pline de noroi. Câinele ne privi cu ochi mirați, dădu prietenește din coadă și sări jos ca să ne adulmece de astădată, în toată voia.

— L'ați recunoscut numaidecât? întrebă beata prietenă.

Ne-a fost cu neputință să descleștăm dinții. Căutam cu ochii unuia într'al celuilalt, ca doi tâmpiți, un gând hotărît, în sfârșit, o atitudine.

— Dar ce-i, prietenilor?.. Dar ce vă mâhnește atât de mult? Haideți, poate că asta o să vă desmorțească puțin... Apucându-ne de gât, ea ne sărută pe fiecare pe obraz, apoi, pe două divane așezate chiar în mijlocul odăiei, începu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să salte, cântând neuitatul ei refren ca odinioară pe șanțul ce era s'o coste viața:

Nerrantsula fundoti!
Nerrantsula fundoti!

Față de această puternică amintire a trecutului, un potop de durere amară ne umflă în acelaș timp piepturile, lui Epaminonda și mie... Buzele începură să ne tremure... Lacrimi îmbelșugate țâșniră din ochii noștri... dar ea nu vedea nimic. Inaltă, frumoasă și bine făcută, dela piciorușe până la creștet, ea sărea când într'o parte, când într'alta, arătându-ne până la genuchi gambele ei ideal sculptate și scuturând frumoșii ei sâni de femee croită ca să facă pe bărbați să se ucidă între ei.

Cafegiul intră cu tava lui de nichel strălucitor. I-am întors spatele și ne-am șters ochii pe furiș. Nerrantsula luă tava din mâinile servitorului care o șterse, o puse pe un taburel pe care-l așeză între divane și, trăgând un jilț aproape, se așeză pe el cu cafelele pe genuchi. Acolo, liniștită, serioasă, își aprinse o țigară și ne privi frumușel. Noi stam mereu în picioare.

— Haideți, zise ea lovind cu amândouă mâinile pe divane. Haideți, îmbufnaților... Aici... Unul la dreapta și celalt la stânga mea, fiecare pe scaunul lui, ca să nu mai fie supărare, ca pe vremea murelor noastre... Și, pentru numele lui D-zeu, spuneți odată ceva! Oare frumusețea mea v'a amuțit așa de odată? Sunt oare cu adevărat atât de frumoasă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Noi începurăm a behăi:

Fru-u-moasă... Nerrantsula... Ca un diamant, la soare!

— Fru-u-moasă... Nerrantsachi... ca visele fru-moaselor noastre copilării...

— ...Dar ce păcat...

— ...Păcat, zău!..

— ...Toată această avuție înmormântată într'o *groapă!*

— ...Atâta farmec, atâta strălucire, pe care urâțenia le jignește!

— ...Mărgăritare orbitoare, aruncate porcilor!

— ...Un văl de mătase fină dat pe mâinile unui nebun!

— ...Un trandafir, în toată strălucirea lui, des-frunzit fără milă.

— ...Un fluture minunat, rănit mișelește!

— ...Și pentru ce, Doamne sfinte, această ne-legiuire jalnică?

— ...Da, o Nerrantsula, pentru ce această făr'-delege?

— ...Nu erai oare fericită?... Nu erai oare iubită?...

— ...N'aveai alegerea a două inimi prietene?

— ...Câtă duioșie disprețuită!

— Câtă dragoste strivită cu asprime!

. . . . . .

Nemișcată, fumându-și țigara, Nerrantsula ne asculta cu marii și frumoșii-i ochi de cărbuni ale căror pleoape cu genele peste măsură de lungi clipeau ca înțepate de acide. Fața nu trăda nimic. Răsuflarea părea oprită. Numai cele două

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

degete, ce ţineau ţigara, se duceau adesea s'atingă o clipă buzele.

Ea ne lăsă astfel să ne strigăm tânguirile până ce ne-am deşertat toată amărăciunea. Apoi, tot nemişcată şi văzându-ne tăcuţi, murmură cu glas abia înţeles, dar hotărît, fără emoţie:

— *Aici*, prietenilor, nu sunt iubiţi aceia cari vin să-ţi vorbească atât de cinstit. Nu se vorbeşte de funie în casa spânzuratului, iar noi, spânzuratele, nu suntem niciodată cu desăvârşire moarte. Şi, vorbind cum aţi făcut voi acum, însemnează să ne spânzuraţi din nou: de ce să nu fim iertate niciodată, că ne-am încumetat de a voi să fim ceeace suntem? E oare cineva cu adevărat sigur, cel puţin, că *am voit-o?* Haida de!... Trebue să vorbim de altceva... Şi mai întâi să şedem, cu toată «sluţenia»... Ea e pretutindeni.

Nerrantsula ne apucă de mâini, ne trase către dânsa şi ne făcu să şedem, fiecare pe câte un divan:

— Aşa.... frumuşel.... Şi fumaţi.... Beţi cafea.... Mai ştiţi să fumaţi? Ştiţi să beţi! Un lichior? Un vin bun. Să bei, să fumezi şi să priveşti în ochii unui prieten pe care-l iubeşti! Doamne! Marcule... Epaminonda... Cât de istoviţi sunteţi! Eu am suferit şi voi sunteţi morţi!

— Şi noi am pătimit!

— Mult, mult de tot...

— De ce aţi pătimit? De suferinţele voastre? La ale mele nu mă gândesc...

Ea îşi dădu jilţul înapoi şi ne privi călduros în ochi, când pe unul, când pe celalt. Apoi, se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sculă, se duse la un dulap și se întoarse cu o sticlă de coniac și trei pahărele.

Am fumat, am băut și ne-am privit în ochi. Simțeam, că ajungeam mai intimi.

Epaminonda întrebă trist, dar cu oarecare vioiciune:

— Am auzit, că *aici* îți zice Anicuța... Ăsta e adevăratul tău nume?

Nerrantsula sări în sus ca un resort:

— Numele meu adevărat! Numele meu adevărat! Eu n'am nume adevărat!...

Ea măsura odaia, cu ochii holbați, scânteetori:

— Imi zic cum vor: *sacagioaica, Anicuța* sau altfel, după inimă și loc. Voi mi-ați zis «Nerrantsula», acel diavol de Nerrantsula care mă zăpăcise atât de mult încât eram cât p'aci să-l plătesc cu viața.

Ea voia să mai spue ceva, dar pași grei ce se auzeau apropiându-se de odaia noastră o făcură să tacă. Cineva bătu la ușă. Nerrantsula deschise. Era *fața* cea grasă.

— Am spus, ca azi să mă lăsați în pace! exclamă prietena noastră.

— Am înțeles... înțeles, zise cealaltă, intrând și privindu-ne tâmpită, dar domnii ăștia... înțelegi, Anicuțo: am dreptul să mă gândesc la «taxa» mea.

In fața acestui «drept», Anicuța nu mai putea fi Nerrantsula, nici chiar *sacagioaica*. Ea rămase pironită, mută, în mijlocul odăei, cu ochii înspăimântați asupra *feței* care înfățișa «taxa» în toată frumusețea ei.

— Cât e? întrebai eu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cinci franci pe ceas și de om, răspunse codoșca iute, înainte de a fi sfârșit întrebarea mea. Epaminonda și cu mine plătirăm numaidecât, și grămada de sluțenie plecă, urmărită de privirea nehotărîtă a sărmanei Anicuța. Dar, de îndată ce scârba pieri, *Anicuța* își scutură capul întristat și se făcu iar deodată frumoasa noastră Nerrantsula. Cu brațele întinse ca niște aripi, ea se învârti într'un picior și se aruncă pe pat, unde Leu veni și el îndată. De acolo, cu ochii ațintiți pe florile de zăpadă ale salcâmilor atârnați de tavan, o mână desmierdând capul câinelui iar cealaltă desenând în aer gesturi de trândăvie, Nerrantsula vorbi ca pentru sine însăși, dar cu înflăcărare.

* * *

— Nu, prietenilor... Cu voi nu trebue să fiu rea. Adevăratul meu nume nu-l voi spune nici vouă, nici lui Dumnezeu. Nu pot să-l sufăr. El îmi reamintește o copilărie chinuită, urâcioasă. Aș pălmui pe acela, care l-ar rosti la urechia mea. De altfel, cred că l-am și uitat.

«Insă ceeace n'am putut uita, ceeace aș voi să vă fac să ghiciți, e copilăria mea. Ea m'ar face poate să iert mult din tot ce a trebuit să suferiți voi iubindu-mă. Căci totul vine dela copilărie, totul se reazimă pe ea: e clipa când viața se înfățișează ochilor noștri mari deschiși. Când se arată sub înfățișarea unei femei afurisite, o urâm și iată-ne răi.

«Viața s'a arătat ochilor mei sub această în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fățișare. Femeia afurisită a fost mama, o evreică de părinți bogați, al cărei chip credincios l-am moștenit. Dar ea se simțea evreică tot atât de puțin ca și creștină, netrăind decât prin dragostele ei. De aceea, fu isgonită de familie, oameni mediocri, după spusele ei.

«Ei nu-i păru rău de loc, căci mama numai mediocră nu era.

— «La ce să trăești, exclama ea adesea în taifasurile cu vecinele, la ce să trăiești dacă nu faci altceva decât să casti muncind, să casti când petreci, să casti rugându-te, să casti făcând dragoste!

— «Adela, îi răspunse într'o zi proprietarul nostru, nu cred ca părinții d-tale să fi «căscat» atât de mult în ziua când te-au zămislit, căci ești o drăcoaică și jumătate!

— «Ah! negreșit că nu, domnule Grigore, negreșit că nu! Dar în ziua aceea, din două una: sau că numărau *în acelaș timp* aurul strâns peste zi, ori că mama s'a lăsat îmbrățișată de către pimnicerul nostru. De aceea, am fost o străină în familie: toți frații mei și surorile mele dorm d'a'n picioarele, ceeace dovedește că în clipa zămislirii lor mama prindea muște!

«Proprietarul nostru avea dreptate să spună, că era o adevărată drăcoaică: mama nu căsca și nu prindea muște. Tot târgușorul o vroia. Și-o zmulgiau, fiindcă ea trebuia să-și câștige pâinea în sudoarea frunții. Dar o făcea cu vioiciune, cântând de dimineață până seara, și cu toate acestea, eu uram pe femeia aceasta, pe care toată lumea o iubia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Am fost două dușmance, din clipa în care ochii mi s'au deschis asupra obrazului ei care fu numai decât dușmănos față de mine, fiindcă venirea mea pe lume însemna o piedică pentru libertatea ei de desfrânată.

«Niciodată mama nu mi-a rostit numele fără să-l însoțească îndată de poreclele: belea sau pacoste.

— «Vino încoa, belea, ca să te spăl! Pleacă pacoste, să nu te mai văd înaintea ochilor!

«Și, fie că mă chema, fie că mă alunga, totdeauna, totdeauna, mă stâlcea în bătăi, mă pălmuia, mă trăgea de păr. In tot timpul copilăriei vânătaele nu piereau depe trupul meu decât spre a face loc altor vânătăi, și n'a încetat o singură zi de a mă trage de păr. Toate acestea, pe furiș, în odae, cu ușa închisă. Și era vai de capul meu, dacă la început, mi se întâmpla câteodată să țip: întinsă pe jos, astupându-mi gura cu o pernă, plăteam scump îndrăzneala de a fi strigat tare la furia loviturilor mamei.

— «Căței! îmi răcnea dânsa, tu ești nenorocirea vieții mele! Eu nu mă simt făcută să fiu mamă, iar tu te-ai agățat de măruntaiele mele ca cucuta de câmpii! Pentru plăcerea mea mă culc cu tată-tău, nu ca să dau viață unor copilași ca tine!

«*Tata*... Ea voia să zică: *amantul ei*, un dobitoc frumos, ca și dânsa căsătorit și tatăl a trei copii. Cât despre mărturisirea că se culcau pentru plăcerea lor, iar nu ca să-mi dea mie viață, despre asta nu mă îndoiam de loc. Asta se făcea sub ochii mei, la urechile mele, din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramaromana 1901 1932

totdeauna; și aceasta era cea din urmă învinuire ce mă gândeam să le aduc, căci nimic nu mă desfăta, nu mă plătea de cruzimile ce le sufeream, decât această «plăcere» a lor.

«La o adică, nu era o plăcere, ci o turbare.

«La patru ani, nu pricepeam și mă speriam în tăcere. De altfel, n'am înțeles nimic până la sfârșit (acel sfârșit care m'a uimit pe neașteptate, când aveam abia zece ani); dar neștiind din naivitate înțelesul omenesc al turbării lor, mai târziu am aflat cel puțin că tot acel tărăboiu nocturn nu va face să se prăbușească casa peste patul meu, după cum mă temeam, și că puteam vedea și auzi fără nici o primejdie.

«Oprirea sălbatecă de a-mi arăta frica, de a plânge și de a chema în ajutor a fost întâiul simțimânt ce l-am descoperit în leagăn în același timp cu loviturile. Și dacă copiii pricep mai întâi acea duioșie a cuvintelor *mamă* și *tată*, eu am priceput asprimea acelei grozave amenințări ce urma palmelor: *Sst! sst! Taci ori te strâng de gât! Pacoste! Belea!* Fața ce se apleca pe a mea și gura ce scotea aceste grozăvii erau ale mamei mele. «Tata» nu se apropia de patul meu nici ca să mă chinuiască, nici ca să mă apere sau să mă alinte. Pentru el nu ființam, precum nu existau nici chiar copiii săi legitimi. Vai! era un bărbat din aluatul mamei.

«Ghemuită sub plapoma mea și ținându-mi răsuflarea, îl vedeam intrând în toiul nopții, om voinic, înalt, mustăcios, oacheș, cu sprâncenele încruntate, cu pălăria pe o ureche. Mama îl aștepta, cu fripturi reci și sticle de vin pe masă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

după ce făcuse curăţenie peste tot. Îi sărea ca o veveriţă de gât şi-l muşca până la sânge. El scotea întâiul urlet, o muşca şi o făcea să urle la rândul ei. Asta era bună-seara lor, îmbrăţişarea lor de bun-venit. Îmi aduc aminte că, după liberarea mea, am observat mai multă gingăşie în dragostea dintre tauri şi vaci.

«Părinţii mei aveau de altfel ceva din frumuseţea şi firescul acestor vite şi din lipsa lor de ruşine.

«In timpul chefului, erau sinceri ca porcii în felul lor dobitocesc de a mesteca bucatele. Apoi, pe măsură ce vinul li se urca la cap, ochii li se rotunjeau, se holbau şi sclipeau, umezi, ca aceia ai vitelor în fierbinţeală. Era într'adevăr frumos să-i vezi, cu atât mai mult că în Iulie ca şi în Decembrie, aveau obiceiul să se despoae, ceea-ce-mi făcea mare plăcere, căci trupurile lor sculpturale erau plăcute în cele mai mici mişcări ale lor.

«Toate acestea erau simple, firești, plăcute, desfătătoare, iar eu făceam minuni de şiretenie ca să nu fiu prinsă spionându-i, deşi ei nu mă supraveghiau niciodată.

«După chef, se făceau mai puţin simpli şi mult mai gălăgioşi, când, ca doi cocoşi semeţi, se asvârleau unul asupra celuilalt că să se muşte, alergau prin toată odaia, răsturnau lucrurile şi scaunele şi se sileau care mai de care să muşte fără a fi muşcat (dar cred, că plăcerea lor era aceeaş şi într'un caz şi într'altul). Totuşi, când dânsa avea mai multe neizbânzi în şir şi protivnicul ei o muşca una după alta, era atât de fu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr_901-1932

rioasă încât m'așteptam s'o văd înebunind. De aceea, după aceste înfrângeri, muşcătura ei era şi mai grozavă. Atunci, el răcnia, cu gâtul întins, ca un taur, apoi o apuca, o ridica şi o plimba în braţe de-a lungul şi latul odăei.

«Singura clipă când îi iubeam din inimă era când îi vedeam atât de frumoşi, atât de mlădioşi, atât de bine făcuţi, el, cu coama creaţă, ea, cu părul despletit, amândoi cu pielea acoperită de zeci de vânătăi ovale arătând semnele dinţilor.

«După aceea, nu-i mai iubeam. Stingeau lampa şi strigau ca nişte bolnavi. Eu nu înţelegeam şi asta îmi făcea rău.

«Dar altceva decât rău îmi făcea sfârşitul a-cestor orgii şi atunci am început să-i dispreţuesc.

«O scurtă aţipire, şi auzeam glasul mamei:

— «Ah!... ce viaţă!... ce viaţă!... M'am săturat... Alege, dragă, alege între mine şi ea... Nu mai poate să meargă aşa. Imi perd capul...

«Asta era semnalul. De obicei, el tăcea mult, apoi:

— «Nu mă plictisi... Nu pot să fac ce vreau... ştii prea bine...

«Şi din vorbă în vorbă, iată-i sculaţi. Aprind lampa. El se îmbracă, posomorît. Ea, în cămaşă, îl ocărăşte mereu, până ce întâia palmă îi răsună pe obraz. Apoi, un ceas întreg loviturile şi ocările ploua dela unul la altul, căci ea era foarte în-drăzneaţă şi voinică, în urma asprei sale munci.

«Ah! urăcioşii ochi, grozavele feţe!.. Ce bestii scârboase erau atunci!... Inghetată de spaimă, mă întrebam la revărsatul zorilor, când el pleca trântind uşa, câte vânătăi voi căpăta în ziua aceea, eu: ***pricina nenorocirii lor.***

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Această viață de fiare sălbatice a fost deasă la începutul ceasurilor mele conștiente, și câte-odată în toate nopțile, mai târziu, de două trei ori pe săptămână, ca să se rărească din an în an pe măsură ce certurile și bătăile se întețeau și ajungeau mai furioase.

«Mama era de o gelozie sălbatecă. Ca să «trimeată» rivalei sale boli de care să nu se mai vindece, îi arunca în curte, în nopțile cu lună plină, broaște a căror gură cusută fusese umplută cu argint viu. Nevasta amantului ei se răzbuna mânjind ferestrele noastre cu murdării. Dimineața, trebuia s'ajut la spălatul acelei puturoșenii, plângând de scârbă și făcând să mă bată.

«Se întâmpla ca cele două femei, tot pân-dindu-se una pe alta, să se întâlnească nas în nas. Atunci tot târgul se strângea ca să râdă, căci, fără să-și vateme cine știe cât, se târnuiau de păr și se scuipau în obraz. Dar tărăboiul era de neînchipuit. Iar oamenii, cari iubeau pe mama pentru bărbăția ei, se întrebau cum putea o evreică s'aibe obiceiuri românești atât de josnice.

«Ea putea, căzând din ce în ce mai jos, până când în sfârșit fu cuprinsă de manie religioasă și se țicni de-a binelea. Odaia noastră fu năpădită de icoanele tuturor sfinților bisericii ortodoxe. Pretutindeni ardeau lumânări de ceară și candele. Popii se iviră în odaia «ovreicei». Și evreica primi botezul, dela care nădăjduia «o schimbare» în purtarea iubitului ei «creștin», care nu se sinchisea de loc de *toate aceste basme popești*.

«S'a făcut o schimbare, negreșit, dar tocmai contrarie, din curată și harnică ce era, mama

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ind-1901-1932

ajunse cucernică de tot, murdară, neîngrijită şi leneşă. Păduchii se iviră în părul nostru. Sărăcia ne puse la post, atât de plăcut popilor când e vorba de oiţele lor. Amantul mai veni odată sau de două ori, îi se păru că mama «începea să fie o nevastă ca toate nevestele» şi o părăsi.

«Aveam nouă ani. Tâmpită de părăsire, frumoasa Adela de odinioară nu mai făcea altceva decât să hoinărească şi să pândească trecerea omului ei, pe care-l ruga fierbinte, într'un chip vrednic de milă, să se mai întoarcă «odată», cel puţin «ultima oară», pe când eu colindam din casă în casă, zdrenţăroasă, scârboasă, în căutarea unui codru de pâine.

«Intr'o seară, i-am surprins stând de vorbă la colţul unei uliţe. Era beată:

— «Vino, drăguţule... vino... de unde nu, mă spânzur...

«Induplecat, el zicea cu duioşie, desmerdându-i mâna:

«— Sărmană Adela!... Mă mâhneşti nespus de mult, dar, zău, puţi a rachiu ca o rachigiţă... Şi la tine e atât de murdar!

«A fost ca o lovitură de biciu. Ea îşi vându cea din urmă giuvaerica, o brăţară frumoasă, curăţi casa, se făcu frumoasă, aproape seducătoare, şi izbuti să-şi readucă «drăguţul».

«Era toamna... Frigul pişca destul de tare şi mama făcu foc. Din patul meu, nepierzând odaia din ochi, aş fi fost fericită văzându-i iubindu-se «încă odată», dar tocmai în seara aceea, după o pace lungă, mama mă bătuse crunt pentru o nimica toată şi mă trimisese la culcare cu pân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tecele deşert. De aceea, privindu-i cum înfulecau o friptură de gâscă, îmi înghiţeam scuipatul şi-i uram de moarte.

«Sărmanii... Cum puteam să bănuesc că şi sosise pentru ei moartea!... Ea ar fi fost pentru mine, fără această asprime a lor care mă ţinea trează şi care-mi scăpă viaţa numai pentru că, lihnită de foame, n'aşteptam decât să-i văd adormiţi ca să mă azvârl asupra rămăşiţelor îmbelşugatului lor ospăţ.

«Clipa aceea veni după miezul-nopţii, după obişnuitul tărăboi, când mama dovedi ultima dată că — chiar cu moartea în cap — nu prindea muşte făcând dragoste.

«Se culcaseră într'o stare în care nu-i văzusem niciodată, năuciţi, clătinându-se. El mai ales părea să aibe capul de plumb; îl auzii sforăind el cel dintâi, căci sforăiau amândoi, la începutul somnului. Voiam să şi alunec din pat ca să mă duc, bâjbâind, să şterpelesc o bucată de gâscă pe care o ochisem, când mama se scoală şi aprinde lampa. Eu închid iute ochii şi fac pe moarta. Ea se apleacă asupra mea, — îi simţeam sudoarea de nesuferit; — apoi o aud ieşind şi poticnindu-se în curte, de unde venea zgomotul unei ploi torenţiale.

«Ea întârzie p'afară. Când se înapoiază, pune jos ceva greu, stinge şi se vâră numaidecât în pat.

«Atunci deschid ochii şi mă uit ce a adus, dar în acelaş timp sunt ameţită de un miros de gaz. In mijlocul odăei, în bezna adâncă, sclipeşte un sâmbure de foc şi aruncă scântei ce troznesc. Eu îmi zic, neştiind de loc că te poţi sinucide

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaiasi.ro/mdr1901-1932

cu mangal: i-e frig și a făcut foc, dar de ce nu l-a aprins în sobă? M'a apucat capul!

«In tăcerea neagră, mă scol și ascult: el sforăia într'una; mama nu se urnia de loc, iar jăratecul licărea din ce în ce mai tare, troznea și puțea îngrozitor. Nu mai îmi vine să mănânc, ci să vărs.

«Es binișor din pat, îmi strâng hainele, nu uit bucata de gâscă, apoi deschid ușa și părăsesc odaia cu băgare de seamă, închizând ușa la loc ca *ei să poată dormi și să nu le fie frig*, îmi ziceam, în teama mea să nu fiu bătută a doua zi mai cumplit ca de obicei.

«N'am mai fost bătută, căci a doua zi eram o orfană, scăpată dela moarte mulțumită cruzimii mamei mele care mă trimesese nemâncată la culcare.

«După o noapte petrecută în fânul din grajd, dimineața, însoțită de o chiriașă, intram sfioasă în odaia noastră: mama și *Grecul ei* muriseră asfixiați.

. . . . . .

Rostind cel din urmă cuvânt al povestirii, Nerrantsula făcu o săritură în mijlocul odăei:

— Iată, zise ea. *Multe li se vor ierta, căci mult au iubit...*

Și luându-ne de gât și sărutându-ne:

— ...O să mi se ierte oare și mie multe?

Epaminonda, cu ochii rătăciți, avea gândul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aiurea: se gândea la ce mă gândeam și eu, o spuse, din vârful buzelor:

— Va să zică, tată-tău era grec...

Nerrantsula tresări:

— Grec? N'am zis asta!

— Ba da... stăruii eu, ai spus: Mama și *grecul ei* erau morți...»

— Și, la urma urmelor, ce vă pasă vouă! izbucni ea, întărâtată.

Ne păsa mult. Ea o știa tot atât de bine ca și noi, căci ghicitoarea din baltă, citind în liniile mâinii sale, îi spusese: «Viața ta va fi îngrozitoare și *soarta ta e legată de un băiat care e din neamul tatălui tău*".

Acel băiat era deci Epaminonda. Eu credeam. O credea și el, o vedeam în privirea lui ajunsă aproape aspră pentru mine și care-mi spunea lămurit: *din noi doi, eu sunt din neamul tatălui ei: soarta Nerrantsulei e deci legată de a mea; ea e a mea.*

Simțeam că din acea clipă nu mai trebuia să mă bizui pe dragostea prietenului meu. Uniți cinci ani în suferințe, nu mai puteam fi în această bucurie sfâșietoare în care se împotrivesc patima cărnii și prietenia curată. Epaminonda ajungea iar protivnicul meu depe vremea canalizării, când ne cunoscuserăm pe marginile unui șanț ce-a fost-fatal Nerrantsulei. Iar azi, altă groapă — Groapa fetelor publice din Brăila — ne aduna iar pe cățeși trei. Pentru cât timp? In ce fel? Și pentru care din noi trei avea să aducă nenorocirea această Groapă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Eram duşi pe gânduri, fiecare căutând să pă-trundă prăpastia soartei noastre comune, când furăm treziţi de un mojicesc *toc-toc* la uşă. Nerrantsula deschise. Groaznica ţaţă se ivi iar. Ea fornăi îndată, scandând cuvintele:

— S'a îm-pli-nit cea-sul, dom-ni-lor! Ta-xa, vă rog!

In faţa acestei sălbatice şi neaşteptate rechemări la trista realitate, prietena noastră rămase împie-trită. Ai fi zis, că asta i se întâmplă întâia oară. Scotocirăm repede prin buzunări, aruncarăm co-doştei scumpa-i taxă şi o alungarăm. Ea ieşi săltând piesele în mână.

Ziua scădea pe tăcute. Mâhnirea ne doborî. Nici unul din noi n'a scos o vorbă măcar un ceas întreg. Nerrantsula pe patul ei, Epaminonda şi eu pe divanele noastre, fumam ţigări după ţigări şi ne feream de ciocnirea privirilor noastre. Eram atât de copleşiţi încât Leu, scos din să-rite, căsca şi chelălăia într'una.

— Du-te de te plimbă, îi zise în sfârşit stă-până-sa.

Câinele înţelese îndată şi sări cu două labe pe mânerul uşii, care se întredeschise. El îşi vârâ botul şi se strecură afară.

Abia ieşise când un zgomot de cârje lovind podeaua gangului ne ajunse prin uşa deschisă. Nerrantsula aprinse lampa cea mare a polican-drului de petrol şi primi în braţele ei pe omul cu cârjele: o adevărată vedenie.

Era un tânăr scund care putea s'aibe vârsta noastră, dar care nu era decât un schelet cu pielea ca pergamentul, cu ochii găunoşi — deşi frumoşi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

visători — o mustață nu mai stufoasă ca sprâncenele, nasul străveziu și buzele întinse pe frumoșii săi dinți ca două lipitori lihnite. El râdea, cu pălăria în mână, de un râs sincer ce-mi merse drept la inimă.

— Ei bine! Aurel, zise Nerrantsula, drăgăstoasă, ducându-l la jilț, ai petrecut zdravăn cu ceata aceea?

Cu glas gâfâind, întipărit de o melancolică părere de rău, beteagul răspunse:

— Zdravăn... Nu petreci zdravăn când ești cum sunt și cu o societate de oameni cari n'au decât milă pentru mine...

Zicând acestea, el rostogoli niște ochi mirați asupra noastră. Nerrantsula, explicându-se atunci, ne dădu la rândul nostru de gândit:

— Sunt doi prieteni, doi vechi prieteni, pe cari tu nu-i mai recunoști, dar de cari îți vei reaminti dacă îți voi spune că acești bărboși sunt Marcu și Epaminonda, cei doi flăcăi cumsecade cari veneau să mă vadă Duminica și Joia la spital când aveam craniul spart.

La vorbele acestea, fața beteagului se făcu gravă și sincer mâhnită.

— Ah!... zise el, îmi aduc aminte, apoi... Pentru mine ai părăsit pe acești doi prieteni... Acum... lăsați-mă... Nu mă așteptam la surpriza asta...

Nici noi nu ne așteptam!... Schilodul acesta... Nerrantsula ne părăsise pentru el!... De ce?

Privirile noastre, ce arătau dorința noastră de a cunoaște adevărul, se opriră pe obrazul lui emoționat. Ea închise blând ochii în semn că se învoește și-l ajută pe Aurel să se îndrepte spre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ușa, ce era deschisă, dar al cărei cadru, tocmai în acea clipă, fu tot împlinit de groaznica țață:

— Așa petreceți voi, copii? miorlăi ea.

— Despre ce-i vorba? De taxă? întrebă Epaminonda cu glas stins.

— Ei da, băiete! De două ceasuri și mai bine nu v'am mai supărat.

Nerrantsula scoase un strigăt de vită măcelărită, dădu drumul schilodului și se repezi la sertarul unui scrin, luă tot felul de giuvaericale și le azvârli dintr'odată în obrazul patroanei sale:

— Ține! Scroafă scârboasă! Satură-te de taxă! Și lasă-ne în pace până mâine dimineață!...

Apoi, reluând brațul lui Aurel, pieri cu ocrotitul ei.

Țața învineți și se rezemă de pervazul ușii:

— Ah! Asta-i culmea! Niciodată nu s'a încumetat cineva să-mi zică «scroafă scârboasă!» Și dacă ați ști cât de bună am fost și sunt cu această copilă! Făr' de mine, ar fi azi o pețecărească... Dumnezeule!... Am doară dreptul să-mi cer taxa. Ea îmi datorează o grămadă de bani, atât de risipitoare e... Doamne! Doamne! Ce rușine!

Am strâns giuvaericalele împrăștiate pe jos și am pus în mâinile mărinimoasei țațe un bilet de o sută de franci:

— Pleacă, madam, și acum să nu mai vii! i-am spus eu.

— Cum, «să nu mai vii»? izbucni ea. N'eți fi vrând ca pentru o hârtie de o sută de franci să-mi secvestrați pe cea mai frumoasă fată! Sunt în salon trei domni *cumsecade* cari o vor. Ei nu se duc decât cu dânsa. Și ăștia sunt mușterii

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cari plătesc sticle scumpe pentru toată lumea, nu ca voi...

— Dar, madam, noi nu suntem mușterii...

— Nu sunteți mușterii! Atunci, ce? Amanți de inimă? nu îngădui asta în casa mea! Și încă doi pe deasupra! Ah nu! Știți că aveți haz!.. Ia'n priviți-o puțin pe această Anicuța! Să-mi plătească mai întâi cele patru mii de franci ce-mi datorează; după asta, facă ce-o vrea, treaba ei!

Și țața plecă trântind ușa. Am rămas singuri, eu și Epaminonde privindu-ne încremeniți:

— Patru mii de franci, *more*, Marcule!

— Patru mii de franci, Epaminonda!

— Sărmana Anicuța!

— Scumpa Nerrantsula!

— Nu vom putea plăti niciodată o sumă atât de mare!

— Niciodată!

— Și cu toate acestea, trebue, Marcule!

— Negreșit, Epaminonda, trebue!

Pe vremea aceea, nu orice negustor de portocale avea două sute de poli de aur în mantaua lui. Noi cu atât mai puțin, cu toate că aveam fiecare câte două proprietăți depe urma cărora trăiam. Da, ele ne făceau să trăim, însă nu ne dădeau câte o sută de franci pe zi ce trebuiau dați unei țațe ca să ne lase liniștiți lângă Nerrantsula noastră, Anicuța ei, pe care domni «cumsecade» o așteptau în salon!

— Eu unul nu mai plec de aici! exclamă Epaminonda, pipăindu-și cuțitul înfipt în brâu.

Și hotărîrăm la repezeală să vindem fiecare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarcasi.varia.co/nerr1901-1932

câte o casă, să plătim datoria Nerrantsulei, s'o scăpăm din Groapă, apoi...

Tot atât de iute, fiecare scormoni în gândul celuilalt ce voia să facă apoi cu această Nerrantsula, odată liberată.

Sărmană şi sublimă tinereţe! Numai tu ştii să iei la repezeală hotărîrile cele mai cu neputinţă. Numai tu închizi în chip încântător ochii în faţa crudei realităţi. Căci era vădit că în ziua când Nerrantsula ar fi liberă, n'am putea împărţi două pae între trei măgari, cum zice proverbul, nici o femee cinstită între doui oameni cinstiţi. Dar ziua aceea nu era chiar atunci şi, în aşteptare, eram fericiţi că putem secvestra pe prietena noastră, s'o privim şi s'o ascultăm.

* * *

— Oh! zise Nerrantsula reintrând, sunt sigură că *ea* v'a şi spus că o costă patru mii de franci! O spune la toată lumea şi fiecare îi dă câţiva poli ca datoria mea să scadă; dar nu scade totuşi... O cunosc eu.

«E adevărat: mi-a împrumutat câteva sume când, naivă, credeam în dărnicia lumii... De altfel, nu era pentru mine, ci pentru Aurel pe care nădăjduiam să-l vindec. Ah!... Cum mă chinuesc toate astea!

«Sărmanul Aurel, pe care l-aţi văzut, a fost victima unei nenorociri ca a mea: şi el a căzut în şanţul acelei canalizări, cu vreun an înaintea mea, şi căderea aceea, pricinuind o apăsare a măduvii spinării, a dus la damblagirea picioarelor. Pe lângă aceasta, e ofticos prin moştenire.

«Dar ce fire fericită!... Niciodată nu se vaită,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

niciodată nu se plânge, niciodată nu-i în voe rea «El era bolnavul cel mai chinuit din secția noastră chirurgicală, dar cu toate acestea, făcea să râdă tot spitalul și făcea servicii oricui îl ruga, așa damblagiu cum îl vedeți! La cutare, care avea brațul legat, se ducea regulat să-i răsucească țigări, cutărui altuia, care nu se putea mișca, îi da să mănânce, îi ștergea nasul, îl scărpina când îl mânca, celor cari nu știau carte, le făcea scrisorile, ce smulgeau lacrimi când era vorba să fie «ciupit» un părinte, sau stârnea un râs nebun când trebuiau îmbărbătați «acești blestemați bolnavi ai casei». In sfârșit, fiindcă fiecare bolnav avea nevoe de ceva dela cantină, Aurel, omul fără picioare, își punea traista de gât, lua cârjile și se ducea să facă cumpărăturile. Asta era oprit, dar cine putea fi aspru cu îndatoritorul Aurel? Toată lumea îl iubea, dela medicul-primar până la servitori.

— «Au-rel! striga o infirmieră, bolnavul dela 7 nu vrea să facă pipi: fă-l să facă!

«Nu era vorba de înțepat bășica îndărătnicului, ci doar ca Aurel să imite pe *domnul econom când e supărat.* Insă economul era omul cel mai ursuz din lume și cel mai bogat în ticuri. Totul se mișca la el: nasul, ochii, urechile, bărbia, buzele, umerii, până și părul. El le făcea să funcționeze la diapasonul unei voi rele, ce-i era firească, dar care, îndată ce se accentua, se prefăcea în mânie, le făcea să vibreze cu o iuțeală nebună și într'o unitate desăvârșită. Adeseaori chiar limba «se arăta înaintea ușii ei», cum zicea Aurel, singurul care știa să imite pe amuzantul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

econom, «tatăl bolnavilor», veşnic nemulţumit de serviciu, dar la o adică om cumsecade. Şi într'adevăr, când (foarte rar) Aurel se hotăra să imite pe şeful nostru, toţi internii şi infirmierii se strângeau împrejurul lui, se strâmbau de râs şi în cele din urmă ziceau:

— «M'am pişat pe mine, pe cuvânt de cinste!

«Dar Aurel ne făcea servicii, pe care nimeni nu putea să ni le facă. Se ştie că în spitale hrana nu-i îndestulătoare, mai ales pentru acei cari n'au decât fracturi. De aceea Aurel, care curăţa el singur jumătate din legumele spitalului, făcându-i pe bucătari să petreacă, ne aducea ce doream ca să ne potolim foamea, simţindu-se în bucătărie ca la el acasă şi păstrând pentru sine toate bunătăţile pe care slugile le şterpelesc în nasul administraţiei, dar de care lipsesc pe bolnavi. El le împărţea la toţi fără deosebire, ferindu-se să stârnească pizmă. Era drept şi se gândea la toţi nenorociţii, dovadă cazul acesta: într'o seară fu dus, cu patul său, în odaia mortuară, un ţăran despre care se credea că e în agonie. El îşi pierduse cunoştinţa. I-au pus o candelă la căpătâi, o cruce pe piept şi l-au lăsat în plata Domnului, departe de bolnavi pe care agonia lui putea să-i sperie:

— «Moare în noaptea asta, zise infirmierul, nostru.

«Aurel nu era încredinţat de asta şi pe la miezul nopţii se duse să vadă pe cel părăsit. Surpriză: mortul înviase, şi întâia lui vorbă fu să ceară «puţină varză acră».

— «Am o poftă nebună! ar fi spus el prietenului nostru, care alergă să-i aducă o farfurie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plină, i-o dădu și se culcă iar fără ca cineva să știe ce se petrecuse.

«Vai! întâmplarea aceasta avu o urmare jalnică și caraghioasă în același timp, căci dis-de-dimineață, infirmierul nostru ducându-se să ia mortul ca să-l transporte la morgă, deschizând ușa, se întâlni nas în nas cu el:

— Încă puțină varză acră, dragă domnule! strigă mortul.

«Infirmierul o luă la fugă, trecu prin spital și curte urlând de groază și nu se opri de cât la dânsul acasă, de unde nu mai voi să se înapoieze ca să-și reia slujba. De atunci, omul acela a căzut într'o melancolie hipohondriacă, el nu mai e decât o povară pentru ai săi, pe când țăranul pe care voia să-l ducă la autopsie este încă vioi și mănâncă varză acră când are poftă.

«La această întâmplare s'a adăogat după puțin timp o aventură nemaipomenită, care l-a făcut furios pe Aurel. Spitalul are o secție de nebuni și într'o zi unul ajunse furios. Hotărîră să-l trimeată într'o casă specială, dar cei doi gardieni cari trebuiau să-l lege nu îndrăzneau să se apropie de nenorocit, care amenința să «ucidă pe toți balaurii» cu un drug de fier pe care îl smulsese dela o fereastră. Aurel se ivi deodată în pervazul ușii și arătă nebunului un lung șiret de aur pe care-l avea totdeauna în buzunar. In fața acelui nenorocit schilod, zgârcit pe cârjele lui, nebunul rămase încremenit și lăsă să-i cadă drugul.

— «Prietene, nu vrei să-ți pun brățara asta? zise Aurel, făcând să joace șiretul strălucitor.

— «O brățară?.. urlă nebunul, negreșit că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mori1901-1932

vreau o brățară, dar balaurii ăștia vor să ne sfâșie!

— «Nu te vor mai sfâșia când vei avea brățara de aur! Dă-mi mâinile!

«Nebunul veni supus, cu amândouă brațele întinse. Aurel îi împleti binișor niște cătușe trainice și-i zise în cele din urmă:

— «Acum să fugim de balaurii ăștia. Hai cu mine. Trăsura mea ne așteaptă afară... Hai iute!

«Treaba fu făcută cât ai clipi din ochi.

«După această uimitoare și îndrăzneață lovitură, l'am întrebat pe Aurel:

— «Și dacă nebunul te-ar fi ucis cu drugul lui?

— «Mi-ar fi făcut poate un bine, îmi răspunse bietul băiat.

«Răspunsul acesta m'a mâhnit mult. Am înțeles că la o adică nu era atât de vesel precum părea și de atunci l'am iubit pe Aurel ca pe un frate și m'am alipit de el. Ne-am deschis inimile unul altuia și ne-am povestit copilăria. A lui a fost tot așa de posomorîtă, tot atât de tristă ca și a mea. Ca și mine, el nu mai avea părinți, nici pe nimeni pe lume care să-l iubească din suflet.

— «De acum încolo îmi voi petrece viața în spitalul acesta sau într'altele, izbucni el într'o zi.

«Ah! câte lacrimi n'am vărsat împreună, departe de orice privire, și cât de nenorociți eram la gândul de a ne despărți în curând!

— «Atunci ne-am înțeles să părăsim spitalul, într'o noapte, și «să fugim în lume».

— «Voi cerși... Nu vom muri de foame, zicea el.

— «Iar eu am ceva gologani pușI deoparte și brațe cu care pot face orice, adăogai eu.

— «Vom trăi ca frate și soră, nu-i așa, surioară?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— «Da, Aurel!

«El îmi zicea surioară şi-mi zice şi azi tot aşa, căci la spital, ca pretutindeni în Brăila, nimeni n'a ştiut niciodată cine sunt, fiindcă n'am hârtii.

«Şi într'o seară, când toate luminile erau stinse, ne strecurarăm ca două umbre dealungul zidurilor. Am trecut prin spărtura ulucilor vechi ce înconjoară dosul spitalului şi-am ieşit nevăzuţi.

«Fugeam de voi cu mare părere de rău, deşi eram încredinţată că iubirea lui Aurel era mai frumoasă ca a voastră, iubire frăţească, nicidecum interesată la femeie, şi curată cum a rămas până'n ziua de astăzi. Pe voi vă ştiam porniţi pe mânie, gata să vă ucideţi unul pe altul din pricina mea.

Ar fi fost chinuitor pentru mine s'aleg între voi doi. L-am ales pe Aurel, băiat blând, beteag, fără sprijin, osândit la o veşnică viaţă de spital. Şi crezând că vă fac un bine punând capăt unui lucru cu neputinţă, am pierit cu Aurel «în lume».

«Lumea... Ea a fost bună pentru mine, de ce să n'o mărturisesc? Sau, dacă voiţi, a fost cum o vedem, cum nu poate să nu fie altfel, dacă totul atârnă de ceeace cerem noi vieţii. Şi D-zeu ştie ce poftă grozavă aveam atunci să mănânc porţii îndoite! Trebue să mai spun că se ivise prilejul şi că el a avut o parte în poftele mele.

«Asta se petrecea la Galaţi, oraşul meu natal, unde fugisem. O prietenă a mamei, croitoreasă bună, ne adăposti şi mă îmbiă să-mi agonisesc pâinea ajutând-o. Era singură, cam zgârcită, prea adesea tristă, dar la o adică suflet bun. Aurel ajunse veselul ei tovarăş de domino. Leu, pe care-l luasem cu mine, îi plăcea mult. Şi câteşi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

trei am mai înveselit puțin timp viața acestui cămin de fată bătrână înăcrită.

«Dar cât de greu e să fii fabricant de veselie pentru un prieten care se întristează în orice clipă! In sărăcie ca și 'n belșug nimic nu te scârbește mai mult decât să trăiești c'un tovarăș, care se prăbușește de îndată ce-i dai drumul o clipă ca să-ți ștergi fruntea.

«Bunul Aurel, atât de nesleit totuși ca să înveselească pe orișicine, îmi zicea, după un an de viață cu domnișoara Ecaterina:

— «La spital cel puțin, bolnavii stau în pat. Afară din spital, trebue să-i ții în brațe. Nu e tocmai plăcut să-ți petreci timpul astfel!

«La sfârșitul celui de-al doilea an de croitorie, știam să conduc singur micul atelier al domnișoarei Ecaterina, care nu făcea altceva acum decât să scoată *ah*-uri și *of*-uri pe toate tonurile și în toate ungherele locuinței.

«Asta începuse să ne fie de nesuferit, Aurel își pierdea voia bună. Aveam amândoi șeaptesprezece ani trecuți și bunul prieten lupta cu înverșunare ca să aibe o îndeletnicire bănoasă ca să-și poată agonisi traiul. Izbuti în ceeace a fost totdeauna patima lui: desenul, pictura. Portretele și aquarelele sale găsiră cumpărători.

— «De milă pentru un schilod! spunea el în batjocură. Aș putea tot așa de bine să-i păcălesc cu orișice: vax, șireturi de ghete, paiațe...

«Nu cunoșteam de loc Galații, pe care-l părăsisem când aveam abia șease ani, ca să urmez pe mama, dar Aurel, deștept, drăgăstos și înzestrat, izbuti repede să fie iubit și îmbărbătat de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

câțiva fruntași localnici. Și ne și gândeam să părăsim moara noastră de tristețe și să ne croim o cale aiurea, «singuri, singurei», când un vârtej de veselie năvăli pe neașteptate în casa domnișoarei Ecaterina și ne târî pe toți, val-vârtej.

«Vârtejul acesta era *lumea!* Lumea cu partea ei frumoasă și urâtă, lumea cu binele și răul său, lumea așa cum e.

«Ea se înfățișă într'o zi ca o clientă bogată și «bine recomandată», o doamnă elegantă, de o anumită vârstă, plină de giuvaericale și darnică să te facă să plângi. Cât ai lua un șerbet, ea porunci patru rochi, nu se tocmi și plăti tot înainte fără să-i se fi cerut măcar arvuna obișnuită, dar...

— «Cine-i fata asta frumoasă? întrebă ea pe domnișoara, arătându-mă.

— «Ah! scumpă doamnă! E o biată orfană, o nepoată a mea...

— «Cum îi zice?

— «Anicuța.

Făcându-mă să trec drept nepoata ei, domnișoara Ecaterina mințea cu știință; dar cât privește numele de Anicuța buna ei credință era victima unei nedeslușiri hazlii, căci, la un răstimp de zece ani, aducându-și aminte de mine numai prin numele mamei, ea își lovise fruntea și exclamase:

— «Ah! D-zeule! Tu ești, *Anicuțo!*

«Stăpânindu-mi râsul, fui mulțumită de această poreclă nouă și lăsai să mă cheme așa.

— «Ei bine, d-șoară Anicuța, reluă darnica clientă, dacă-mi faci rochii frumoase, îți voi mulțumi cum trebue.

«Și întorcându-se către Aurel și desenurile lui:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— «Cât de talentat e tânărul acesta! exclamă ea. Şi acesta e o rudă a d-tale, d-ră Kati?

— «Da-a-a, doamnă, sărmanul: şi el nepot, d'asemenea orfan, ca să nu mai vorbesc de beteşugul lui!

— «Nu se mai vindecă?

— «Din nefericire, nu!

— «Nu se ştie... Trebue încercat cu medici mari, la Bucureşti.

«Şi buna doamnă, alegând cu nepăsare câteva cartoane şi pânze, dădu lui Aurel o sumă a cărei rotunjime mă făcu să tighelesc alandala câteva clipe.

— «Ce inimă!.. ce inimă!... exclama necontenit d-şoara Ecaterina după plecarea uimitoarei dame. Este în norocul vostru, copii! Vouă vă datorez minunea asta, căci eu una n'am cunoscut niciodată astfel de noroace!... Şi am presimţirea, că această doamnă Pavlik ne va schimba viaţa!

— «Numai de-ar fi în bine, *mătuşo*, exclamă Aurel deschizându-i braţele. Poate că fiecare din noi va sfârşi cu o căsătorie norocoasă şi vom dănţui chindia!

— «Zău, că asta mi-ar plăcea grozav; aş mai putea face un bărbat fericit şi, pentru asta, aş înlătura bucuros trufia mea de odinioară!

. . . . . .

«Biata domnişoară Ecaterina! Mă gândeam mai târziu la vorbele ei, când prăbuşirea noastră fu deplină... Eşti pedepsit, când eşti mândru în viaţă, şi nu mai faci pe nimeni fericit în ziua când nu mai ai nimic de *dat:* smochina ce stă trufaşă în vârful pomului, unde nici o mână n'ajunge ca s'o culeagă, unde nici o gură n'o poate mânca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atunci când e coaptă, se usucă, se împietreşte şi moare contemplând cerul.

«*Să dai, să dai*, aceasta e marea fericire a vieţii! Să dai mai ales la timp, fiecare lucru la timpul său. Să dai râsul şi să dai lacrimile... Să-ţi trăieşti avânturile, să-ţi trăieşti durerea... Să înhaţi raza de bucurie ce fuge, să-ţi arăţi dinţii frumoşi în râsul cerşit de nişte ochi umezi, şi apoi, şi apoi, să plângi nebuneşte cu toată inima sătulă de bucurie! Să plângi un timp... Apoi să râzi».

. . . . . .

Nerrantsula se opri deodată, cu ochii pironiţi asupra lui Epaminonda. Atunci, băgai de seamă, că acesta avea o privire de nebun şi că-şi strângea fălcile să le facă să pleznească.

Era târziu... Toată casa dormea, iar tăcerea îmi îngheţa oasele.

— Urmează, prietenă, zisei eu.

— Nu, răspunse ea blând; mi-e frică de Epaminonda.

Celalt schiţă un zâmbet, care mă înfricoşă şi pe mine.

— Nu-i nimic... *more* Nerrantsaki... Acum mergi până la capăt!

— Nu mai e nici un «capăt»! murmură ea.

«Ce urmează e o poveste vioae şi neroadă ca aceea a tuturor fetelor.

«Doamna Pavlik se înapoiă însoţită de doi bărbaţi, cari cunoşteau meşteşugul de a suci capul tinerelor ca şi al bătrânelor domnişoare. Poate că n'a fost cu totul înşelătorie murdară, căci i-am văzut suferind pe acei frumoşi răpitori şi risipind banii cum n'o faci când eşti într'adevăr prefăcut.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

«Asta era o tainică uneltire cu totul neînțeleasă pentru mine. Eu nu iubeam pe nici unul, domnișoara Ecaterina îi iubea pe amândoi, iar doamna Pavlik iubea pe toată lumea! Aurel putea face atâtea desenuri și aquarele câte era lumea gata să-i cumpere. Și iată toată ceata, cuprinzând și pe Leu, plecând la București, unde oamenii aceia spuneau că Aurel va putea fi vindecat. El fu primit într'adevăr într'un spital mare. Trei luni în șir fu sucit și răsucit pe toate părțile, ca în cele din urmă să fie lăsat să plece fără altă îmbunătățire decât cârji nouă în locul celor vechi.

«In timpul acesta, nouă, celor de afară, ni se făgăduia marea cu sarea și ne puseră să vedem totul, să vizităm totul, să gustăm totul. Am închis ochii asupra înșelătoriei ce începea să fie vădită, am băut până la fund cupa de nectar ce trecea și, cu ochii închiși, mi-am zis: In felul acesta, cel puțin, voi fi cunoscut totul, nu voi avea nimic de pizmuit și nu voi ajunge niciodată urâtă și tristă ca domnișoara Ecaterina.

«Domnișoara Ecaterina nu închidea de loc ochii și-i deschise zadarnic de tot ca să caute un bărbat în unul sau celalt din cei doi cheflii, socotea, se bucura dinainte, râdea 'n silă, ca la urma urmelor să se pomenească singură într'o odae de hotel.

«Cât despre mine, mi-am urmat drumul și mai bine, căci între croitorie și ceeace aveam, nu s'a găsit nimeni care să dea o primă de încurajare muncii cinstite și să mă îndemne să-mi reiau acul.

«Acum încă fac ce-mi place și nimic din ceea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce mă scârbește. Lumea urmează să-mi dea, iar eu dau ca și când aș fi la întâiele mele avânturi. «Și așa va fi până în ziua când voi fi dat totul împreună cu viața!»

. . . . . .

In cotropitoarea lumină a aurorei vărătice care începea să albească geamurile, Epaminonda avea o față de stafie. Gura lui, uscată, se întredeschisese. Ochii, nemișcați ca tot timpul, păreau morți. Nările se lipiseră. Barba și părul chiar, de obicei atât de sclipitoare, aveau ceva moleșit.

Nerrantsula îi sări de gât și-l sărută:

— Haide... prietene, să uităm toate astea!.. Se face ziuă. Să dormim puțin: voi, pe divane, eu, în pat cu Leu, prietenul meu din copilărie de care nu veți fi geloși! Apoi, cum e și drept, va fi rândul meu să vă ascult, iar al vostru să-mi spuneți bucuriile și suferințele voastre! Haideți!

Zgâlțâit de prietena noastră, Epaminonda, țeapăn, se clătină ca un manechin. Ea nu băgă de seamă, mă dărui cu aceleași desmierdări, apoi, veselă, ridicându-și fusta până la genunchi, începu să sară între cele două divane și să ne sărute la fiecare săritură:

Nerrantsula fundoli!
Nerrantsula fundoli!

Dar la a patra săritură, pe când întorcea spatele lui Epaminonda și se repezea către divanul meu, un răcnet îngrozitor răsună în toată casa și abia avusei timpul să prind în brațe pe frumoasa noastră Nerrantsula, înjunghiată de către acela care era ursita ei, de către sărmanul Epaminonda.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

PARTEA A TREIA

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mdr/1901-1932

Au trecut opt ani... Opt ani copleşiţi de toate aventurile mele sentimentale...

Şi ce n'aş da să mă pot şi eu tângui acum puţin!.. Da, să mă tânguesc. Să scâncesc. Să spun ce sunt: *un biet om împovărat de acea avuţie apăsătoare, pe care nimeni n'o vrea!*

Comoară nesleită şi covârşitoare... Mină de dragoste care lâncezeşte după cazmaua puternică a minerului care întârzie s'o spintece, întârzie s'o facă să înflorească la soare şi să trăiască întreagă acea viaţă scăldată în lumină.

Hei! nenorociţi prostuţi! Moluşte, care nu înţelegeţi decât să sorbiţi cu nesaţiu fericirea voastră stătută, cari nici nu bănuiţi măcar nemărginirea oceanului, nici măreţia vieţii, pe cari soarele nu-i răneşte de loc şi pe cari furtuna nu-i turbură...

Dumnezeu v'a dat inimă şi creeri, tocmai ca să vă dovedească mai bine că asta nu însemnează nimic, dacă nu că e folositor să simţi arsura divinei sale ironii alături de balsamul strălucitei sale dărnicii.

Moluşte! Prostuţi vrednici de milă! Un nimic ce vă atinge în treacăt vă face să trageţi înapoi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nimicul ce sunteţi... La voi totul e teamă, bucuria ca şi suferinţa. Nici un strigăt de plăcere nu se aude în cer... Nici un muget nu răsună în nemărginiri...

Lipsiţi de cel mai mic chip care vorbeşte şi orbiţi până într'atâta încât nu vă recunosc, fiţi fericiţi, moluşte, dar mă întreb dacă prevederea voastră e mai curând un beteşug al inimii decât o rană a creerilor. Sărmanii de voi, prostuţilor!

* * *

Doui ani după drama din şanţ, am îngropat aci, în Alexandria Egiptului, biata hârcă în care bătuse marea inimă a prietenului şi artistului neştiut care a fost Aurel schiopul.

Căci inima lui Aurel primise lovitura de pumnal dată Nerrantsulei. El căzuse, ca să nu se mai scoale. Ea, după ce plutise între viaţă şi moarte, birui, uită răul şi se dădu deplin răspunzătoare înaintea judecătorilor lui Epaminonda, cari veniseră s'o întrebe la patul de suferinţă:

— Eu l-am scos din sărite, întrebaţi-l pe Marcu! Nu povesteşti aventurile tale de dragoste acelora cari te adoră, şi niciodată nu trebue să săruţi doi iubiţi în acelaş timp! Dar, ce vreţi? Dacă aş fi fost atât de cuminte, n'aş mai fi fost *eu!* Şi mă simt foarte bine aşa cum sunt... cu atât mai rău!

Confruntată cu Epaminonda, — care-i fusese adus în cătuşe la spital, — Nerrantsula o făcu şi mai boacănă: sărută mâinile legate fedeleş ale călăului ei şi-i zise, în faţa judecătorilor:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Iartă-mă... Nu știam, că mă iubești atât de mult!

Dar nenorocitul aproape că nu mai avea nevoe să fie ușurat, de către victima lui, de povara nelegiuirii sale: medicina legală îl declară nerăspunzător. Și se vedea bine, că e așa... Mut, nesimțitor până la acea confruntare, îndată ce auzi nebuneasca scuză a aceleia care era patima lui tiranică, Epaminonda izbucni în lacrimi, îngenunchiă la piciorul patului și începu această scurtă tânguire pe care avea apoi s'o murmure tot restul zilelor sale:

«*Aman, bre! Aman, bre! Aman, bre!*»

Epaminonda mai putea să plângă; dar Aurel nu mai putea. El era dintre aceia ale căror lacrimi se revarsă asupra inimii, o rod și-i opresc bătăile.

Numai decât am băgat de seamă aceasta. Și am urmat o dorință a Nerrantsulei, dorință și a inimii mele.

In ziua, în care mi s'a dat voe s'o văd la spital, întâiul ei gând fu pentru schilod:

— Iubește-l pe Aurel, Marcule... Fii fratele, prietenul lui... El e singur pe lume... Îți cer să faci pentru el mai mult decât ai făcut pentru mama Ileana...

Repetiție mișcătoare ale acelei rugăminți mărinimoase, făcută cu cinci ani mai înainte!

Când căzuse în groapa, în care-și zdrobise capul, Nerrantsula mă chemă îndată ce putu să vorbească și, cu glasul stins, îmi zisese:

— Marcule... La numărul 3 al uliței Evreești, în fundul curții, se chinuește o biată femee pă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răsită: mama Ileana. Vecinii fac ce pot pentru ea şi-i dau câteodată să mănânce; dar mama Ileana suferă de o boală ciudată, care o face să mănânce mult şi să bea într'una... Ea bea două găleţi de apă pe zi... Du-te, Marcule, dă-i să mănânce şi mai ales du-i apă... Nu ştiu ce-o să fie cu mine; dar tu, dacă mă iubeşti, nu uita niciodată pe mama Ileana!

Am făcut întocmai aşa, dar diabetica a murit, vai! pe când devotata ei era încă la spital.

Acum, cu aceleaşi buze arse de friguri, cerea ajutor pentru Aurel. El îl şi avea, şi mai mult decât un ajutor frăţesc: Aurel şi cu mine ne simţeam uniţi pe viaţă, pentru o viaţă care în nici un caz nu putea fi nici aceea a Nerrant-sulei, nici aceea a lui Epaminonda, căci ei nu trebuiau oare să urmeze de acum încolo calea ce le-o arăta vârful unui pumnal înroşit de sânge? Epaminonda câştigase partida pierzându-şi minţile, iar Nerrantsula, care era femee, apuca braţul celui mai tare. Ea o făcea sărutând mâna ce o lovise.

Am înţeles şi ne-am îndepărtat. L-am luat pe Aurel cu mine în Egipt, pentru sănătatea lui, pentru a noastră, socotind că astfel voi putea mântui mai multe suflete.

Dar nu s'a ales nimic din toate acestea.

* * *

De când călătoresc în lume, am auzit adesea spunându-se că, pentru bărbatul ales, femeea e o scârbă, şi că numai doi bărbaţi-amanţi ar fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în stare să înfăptuiască între ei, în chip intim, fericirea desăvârşită, numai ei ar putea să zămislească o omenire aleasă. Aşa dar, zămislitorul vieţii a fost un nătărău; iubirea trupească a femeei, cu tot ce dă ea de pătimaş tuturor simţurilor noastre, nu-i decât o rătăcire, dacă e adevărat că, în viitorul omenirii, viaţa va trebui să încolţească în încropirea murdăriilor.

Dar în acest sfârşit puturos al iubirii bărbăteşti e poate ceva din dorinţa noastră comună de a voi să înfăptuim o armonie între patima pustiitoare a cărnii şi sublima prietenie. Aceasta din urmă sporeşte în statornicie, în dăinuire, şi pentru ea, necredinţa e un nonsens: cu cât suntem mai numeroşi, cu atât e mai bine. Din potrivă, carnea, când iubeşte, e egoistă şi nu primeşte pe un al treilea, ca să se plictisească şi să lâncezească de îndată ce-i se dă prea mult din acelaş fel de hrană.

Cum să se facă pacea între bărbat şi femee? Cum să zămislim desăvârşita noastră fericire? Un lucru e sigur: când e vorba de prietenie supremă, idealul se va înfăptui numai de către amanţii-prieteni, — dacă bărbatul şi femeia ar putea rămâne prieteni şi amanţi în acelaş timp. Vorbesc de fiinţe cari sunt pustiite de un *geniu* ce îmboldeşte simţurile până la exces.

Din experienţa mea, destul de întinsă, această prietenească opintire n'am putut s'o înfăptuesc decât pentru clipe foarte scurte, ce au fost frumoase ca nişte iluzii înfrigurate.

Greşala e a *desfrâului* de care suferă însuşi acest geniu, care nu-i decât o extraordinară în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

susire de a simți și a iubi cu patimă și neîncetat, dar care, din cauza aceasta, păcătuește printr'o trebuință de neînfrânat, o dorință neîmblânzită de necunoscut, pururea de necunoscut.

Intr'un cuvânt, idealul acesta de a vedea prietenia îmbinându-se de carnea noastră și ducând cu ea o căznicie desăvârșită, nu-i decât un țel smerit, pe care nimeni nu-l poate atinge definitiv, fără să se despoae de cele mai înflăcărate patimi ale sale.

N'am știut-o decât mult mai târziu.

Lui Aurel îi plăcea femeia ca și mie și ca oricărui bărbat care n'a fost alintat în copilărie, nici n'a fost născut într'un canal, dar era mai ales un prieten care pasionează: față de iubirea lui pentru Nerrantsula, el jertfise iute pe amantul imposibil. Și jertfa aceasta — bucuros impusă până la ivirea noastră — a contribuit să-l doboare după amestecul sângeros al lui Epaminonda.

— Niciodată n'am suferit, văzând-o pe Anicuța făcând din viața ei ce avea tot dreptul să facă, îmi spunea el. Dar mă va ucide gândul, că un bărbat a putut s'o ceară cu patimă numai pentru *el singur*, că ne-a smuls-o *întreagă* și că ea s'a lăsat să fie luată *toată!* Asta mă învață că cea mai bună dintre femei e cucerită mai bine prin forța brutală decât prin duioșie.

Bine înțeles, că sărmanul Aurel cam bătea câmpii, căci dacă Epaminonda izbutise într'adevăr să ne-o zmulgă «întreagă și numai pentru el», nu era mai puțin adevărat că prin aceeași lovitură el fusese zdrobit de propria lui izbândă și că Nerrantsula îi scăpase cu totul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Egiptul, Alexandria, visuri feerice ale copilăriei noastre, se arătară cu neasemuita lor panoramă înaintea ochilor noştri întunecaţi, biciuiră puterea de viaţă ce apunea a lui Aurel şi căpătară dela dânsul acele ultime flăcări ce aveau să-l prăvălească în mormânt. Dar el avu cel puţin fericirea de a trăi un miraj adevărat şi de a nu cunoaşte o agonie nesfârşită. Ba ce-i mai mult, pe pământul Egiptului ne fu dat amândorura să gustăm întâia oară acea plăcere unică a cărei vistiernică mărinimoasă e numai femeea.

Fii binecuvântată, femee anonimă, care ştii să te dai pentru un nimic: pentru un râs deschis ce ţi-a plăcut, pentru o vorbă glumeaţă ce ţi-a mers la inimă, pentru o privire înflăcărată ce ţi-a ars ochii!... *Fiţi binecuvântate* haimanale din Alexandria şi din Cairo, amoreze nemofturoase, care aţi uitat beteşugul unui tânăr cu inima zdrobită de către una din ale voastre şi l-aţi adăpat cu acea bucurie senină pe care el credea că n'o va cunoaşte niciodată!.. Fiţi fericite femei care nu cereţi nimic, femei care daţi necontenit! Iar Domnul să vă deschidă în viaţa cealaltă porţile raiului şi să vă aşeze frumos la dreapta lui, fiindcă nu cunosc nimic care să vă întreacă în dărnicie.

* * *

N'aveam bani să plătesc o trăsură lui Aurel, lui Aurel al meu înflăcărat, care, cu toată iuţeala vrednică de milă a cârjilor sale, se avânta spre spaţiu, către palmieri, către dunele deşertului,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

către siluetele minaretelor, către oameni și animale cu o curiozitate simpatică, dar aveam două picioare zdravene, eram spătos și eram și prietenos: era destul ca să-l ridic pe Aurel ca pe un copil și să-l așez pe umerii mei primitori, unde el săvârșia minunea de a mă face să nu mai simt povara nefericirilor ce-l copleșiau pe fiecare din noi.

Astfel, cu ochii zgâiți și gâturile întinse, cu puternice râsete ce făceau s'amuțească suspinele, uitarăm Brăila ca să trăim cu Egiptul.

Niciodată poate un om sănătos n'a gustat, n'a simțit mai bine decât Aurel, damblagiul și ofticosul, frumusețile unei firi orbitoare și farmecul unei vieți hoinare. Niciodată un suflet n'a știut mai bine ca al său să prețuiască dărnicia unui popor primitor și învins, nici să se răzvrătească mai fățiș, mai sincer, și să strige în gura mare mânia sa împotriva asupritorului. Niciodată mila — mergând până la a-și împărți codrul de pâine — n'a fost făcută mai din belșug de către Aurel acelora pe cari îi ținea mai nenorociți decât dânsul.

— Ah! civilizația! exclama el adesea. Acum văd, că e frumoasă! Ar fi fost mai bine, ca omul să fi rămas sălbatic!

Acest «om sălbatic», felahul, deși nenorocit să-i plângi de milă, ascundea în pieptul său unicul zălog al civilizației ce are preț: bunătatea.

El ne-o dovedi primindu-ne în coliba lui de lut și dându-ne ce avea: bobul lui, *ful*-ul arab. Și cu toate acestea, noi eram doi oameni ai acestei civilizații care-l strivea, ai acestei civilizații care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sărăceşte pe oameni, apoi le agaţă la uşă această tăbliţă: *Comerţul ambulant şi cerşetoria sunt oprite în această casă.*

In doi ani de viaţă rătăcitoare, am colindat cu Aurel pe umerii mei, drumul Alexandriei până la Cairo şi Minieh din Egiptul-de-Sus, unde ne-am îmbarcat pe un *dahabieh* şi ne-am întors la Alexandria, alunecând pe fluviu.

Se poate spune că această călătorie, cu neputinţă pentru un ofticos, a scurtat viaţa lui Aurel, dar ştiu că l-a făcut să moară fără părere de rău. Am început-o pe negândite şi fără itinerar: trăiam. După ce făceam într'o zi obişnuiţii noştri zece kilometri, îl puneam jos pe Aurel la umbra unui palmier, unde îşi petrecea timpul visând şi desenând, iar eu mă duceam la Nil să mă scald, să spăl rufele, sau să pescuesc.

— Nu te îneca! îmi striga el, căci nu te voi putea urma!

Intr'adevăr, odată jos, el nu se mai putea scula.

Drept orice calabalâc, n'aveam decât două pături, două cămăşi de schimb şi tot ce trebuia pentru desenul lui Aurel. Prieten şi echipament, aveam abia patruzeci şi cinci de kilo pe umerii mei. Soldatul român poartă un kilo mai mult, în timpul marilor manevre, mai puţin prietenul şi prietenia.

Bani n'aveam la mine decât doar cât să trăiesc o săptămână, dar niciodată nu ne-a atacat cineva. In fiecare Duminică, ne aştepta undeva în drumul nostru curierul din Alexandria, cu tain şi noutăţi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu cheltuiam mai nimic, afară numai când ne aflam în oraşe. La ţară, toţi felahii se grăbeau să ne dea adăpost şi hrană. Aurel îi răsplătea dându-le schiţe înfăţişând chiar viaţa lor: peisagii, animale, scene şi portrete.

Câte desenuri împrăştiate astfel pe această cale lungă! Ce frumoasă operă perdută pe veci!

— Cum, *perdută?* exclamă el într'o zi când i-o spusei. Ţăranii aceştia sunt mai fericiţi s'aibe schiţele mele decât ticăloşii dela noi cari mi le cumpărau din milă dispreţuitoare! Valoarea unei lucrări constă în fericirea ce o creiază, nu în preţul cu care o plăteşti.

Intors la Alexandria, unde mai nădăjduia să găsească ştiri mai bune dela Anicuţa, află dintr'o scrisoare că ea dispăruse de trei luni din Brăila, plecând cu Epaminonda, ajuns idiot.

A fost ceva fulgerător. El se închise, se cufundă în contemplarea portretelor Nerrantsulei, se întristă şi, într'o seară ploioasă, muri într'un acces de groaznică hemoragie.

Am rămas singur cu cosciugul lui.

. . . . . .

«Şi acum, Marcule, iată-te singur pe lume!» Mi-o spuneam mie însumi, înapoiându-mă dela cimitirul ortodox, unde înmormântasem pe un om şi un artist.

Un om şi un artist! Se văd adeseori în viaţă astfel de animale?

Mai întâi e atât de greu să rămâi bun şi cinstit în mijlocul unei lumi, unde totul e stri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

căciune. O spun fără ură. Știu, că nimeni nu poate sări mai sus decât marginea pălăriei sale.

Apoi, ce-i un artist? E un ocrotit al întâmplării, care-l face să se nască înzestrat cu puterea de a-și exterioriza simțimântele, ca privighetoarea care iese din cuib ca să zboare să cânte pe crângi. Nu văd aici nici un merit. Merit ar fi să faci, cu mâinile tale și fără să fi văzut vreodată pe altul făcând, o pereche de cizmulițe tot atât de bune ca acelea ce ies din mâinile unui cizmar dibaciu după treizeci de ani de meserie.

Nu, suntem cu toții niște bieți oameni, mai mult sau mai puțin înfumurați.

Dar începem să fim *oameni* și *artiști*, când suferim de întreaga suferință omenească, când o exprimăm prin mijloacele noastre și căutăm să înlăturăm răul pricinuit lumii de egoismul nostru: Arta e războiul făcut inperfecțiunii noastre.

Și aci e pentru sufletul nostru un balsam care întrece toate bunurile pământești, căci nimic mai mult decât dărnicia nu te face să înduri viața.

Vai! Și aci trebue să fii venit pe lume astfel, căci destoinicia noastră îngăduindu-ne azi să punem stăpânire pe tot pământul, numai *Bunătatea* ne poate înfrâna pornirile până în ziua în care *Justiția* o va înfrâna mai bine și definitiv.

* * *

Fiind acum singur, eram mai nenorocit decât atunci când, alături de Epaminonda, vindeam lămâi și portocale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Da, erau droae de ființe omenești împrejurul meu, dar ce să faci cu acești oameni cari te privesc ca niște viței, cari te urmează chiar uneori, apoi te lasă să cazi când norocul tău sentimental e gata să înflorească?

Îmi place să am de-a face cu toate clasele societății. Specializat în cunoașterea pietrelor prețioase, eram chemat pretutindeni pentru tot felul de daraveri: prețuiri, cumpărări, vânzări, schimburi. La cafeneaua din piața Mehemet-Ali unde stam de obicei, veneam în legătură cu cel mai bogat ca și cu cel mai sărac, cu cel mai înzestrat ca și cu cel mai mărginit. Și holbau niște ochi! Iar pe câte unul îl ascultam ceasuri întregi. Și-i vorbiam la rândul meu! Aș fi căpătat un rezultat mai bun, dacă m'aș fi pus vreodată să încălzesc o piatră cu flacăra ce-am risipit-o vroind să încălzesc ființe omenești.

Nimic. Nici Aurel! Nici măcar Epaminonda! ***Crâmpee de oameni.*** Doar «crâmpee», cum le ziceam în urmă.

Și scârbit să ard zadarnic uleiul meu sfânt, mă înapoiam seara acasă și reîncepeam să răsfoiesc opera lui Aurel, dela debuturile lui în spitalul din Brăila până la cele din urmă scene ce le-a schițat trist dela fereastra sa, privind mișcarea din strada Hamanil.

Astfel am petrecut la Alexandria încă șease ani după moartea lui.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mdr/1901-1932

Dar într'o zi, — într'o zi când nu mă mai puteam ţine pe picioare, — îmi făcui frumuşel geamantanul şi o luai spre România...

«Haide, Marcule, mi-am zis, hai să retrăim puţin pe urmele trecutului! Hai să ne reînprospătăm visele!»

Dela ştirea care vestise lui Aurel fuga lor din Brăila, nu mai ştiam nimic despre Nerrantsula şi Epaminonda. De altfel, n'am căutat niciodată să aflu ceva despre ei. La ce bun? Morţi, de două ori morţi, sunt cei cari pier!

Am luat vaporul la Alexandria şi m'am dus de-a dreptul la Constantinopol, unde m'am hotărît să mă opresc o săptămână pentru afaceri.

Şi iată... Hoinăream puţin ca un băiat pe ici, pe colo, căci îmi place Constantinopolul. E unul din rarile oraşe din lume, care nu plictiseşte niciodată pe omul simţitor: e o poemă veselă şi tristă, sinceră în amândouă cazurile. Numai Bosforul ştie să umfle de avânt eroic un cântec mediocru; şi la Constantinopol auzi la fiecare pas cel mai frumos, cel mai desăvârşit, cel mai inexprimabil suspin ce-l poate scoate un suflet zdrobit: faimosul *aman bre!* al Turcului şi al tuturor Orientalilor cari vorbesc limba lui.

Da, acest suspin îl auzi la fiecare pas, şi asta te face pururea să tresari, căci e totdeauna sincer, ca şi cântecul mediocru pe care un luntraş fericit îl cântă cu patimă pe Bosfor. Asta aşa este: asta e Turcia. *Aman bre!* Stambulul şi sufletul ei...

Vezi, bunăoară, doi oameni cu fes şi haine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

europeneşti plimbându-se tăcuţi pe un cheiu pâlpâind de amurg:

— *Aman bre!* spune unul, ştiind poate pentru ce.

Iar celalt, arătându-i numai decât cu mâna pe veselul luntraş:

— Ce bine cântă! Nu ţi se pare?

Imi place mult Constantinopolul.

Şi cum stam, într'o seară, şi-mi sorbiam cafeaua şi narghileaua, aud deodată în spatele meu:

— *Aman bre!*

Credeţi că am tresărit? Nu, dar mi s'a făcut părul măciucă, fiindcă cel care oftase aşa era Epaminonda!

Sta în picioare, cu un umăr rezemat de pervazul unei uşi deschise. Un Epaminonda ras, zbârcit, bătrân, ciufulit ca o haimana care doarme sub poduri. Cu capul gol, c'o mână în buzunar, cu cealaltă învârtind între degete nişte mătănii, privea ţintă înaintea lui, în neştire şi din nou:

— *Aman bre!*

— Epaminonda! exclamai eu, lăsând ciubucul.

El întoarse încet capul, mă recunoscu şi zise, ca şi când ne-am fi despărţit liniştit în ajun:

— Ah!... Tu eşti... Marcule!...

Mă repezii la el:

— Nerrantsula, unde e Nerrantsula?

— Oh! zise el cu un zâmbet nerod: tu îi mai zici *Nerrantsula!* E acolo înăuntru, dar *acum* nu-i se mai spune decât Anicuţa.

Acel *acum!...* Trăgea mai greu decât o mie de spânzurători.

— Cu cine vorbeşti, Epaminonda? răsună un glas prea cunoscut ca să mă mai poată ţine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr 1901-1932

picioarele, şi prea zdrobit de acel *acum* al lui Epaminonda ca să n'am pofta să fug, să fug, să nu mai revăd acel Constantinopol pe care-l iubeam atât de mult!

Anicuţa se ivi, iar eu mă prăbuşii pe scaun. Se trecuse... Asta a fost tot ce am putut vedea dintr'o singură aruncătură de ochi, căci, zărindu-mă, scoase un ţipăt şi pieri înăuntru.

M'am dus, ca un automat, s'o găsesc acolo unde plângea, cu faţa în mâini, întinsă pe al ei «pat de lucru» din dosul prăvăliei.

— E adevărat că *el* e mort? gemu dânsa, ţinând capul înfundat în pernă.

— Mort... Anicuţo... *El*... e mort pe veci...

* * *

La hotel, în trista mea odae, n'am putut închide ochii toată noaptea. Cuvintele Nerrantsulei, vorbindu-mi de Epaminonda, îmi veneu mereu în minte:

«El nu s'a culcat încă niciodată cu mine şi crede totdeauna că mă opreşte de a merge cu muşteriii. Dar, fiindcă nu mai are bani ca să plătească ţaţa, ca la Brăila, îi dau eu. Şi e *amuzant* să-l vezi plătind, cu cincizeci de bani, pe patroana care ia o taxă de cel puţin doi franci. Bine înţeles, noi îl facem totdeauna să creadă că el mă împiedică totuşi de «a face răul», cum zice dânsul, dar eu pot să fac ce vreau, căci el nu mai vede nimic, *atât de nătâng a ajuns* cu veşnicul său *aman bre!*»

. . . . . .

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Epaminonda a *ajuns nătâng*, spunea frumoasa noastră Nerrantsula...

— *Aman bre!* zisei la rândul meu...

Constantinopol... Constantinopol...

* * *

După cererea ei, i-am făgăduit să viu iar a doua zi către amiază, deşi luasem hotărîrea de a-o şterge fără s'o mai revăd în clipa când ne-am despărţit. Dar dimineaţa, nu ştiu prin ce voinţă groaznică şi diavolească, am adormit buş-tean şi nu m'am trezit decât la loviturile puter-nice date în uşă.

Era cinci seara. Am deschis: Anicuţa şi Epaminonda!

Cum de mi-au dibuit cuibul, nu ştiu. De altfel, nu era greu, căci stam foarte aproape de ei în Galata.

— Aşa vrea să zică, strigă ea, ca s'audă tot coridorul: ai strengărit toată noaptea, hai!

M'am îmbrăcat şi am părăsit hotelul. Afară, Anicuţa voi cu orice preţ să mă facă să vizitez Constantinopolul. M'am lăsat târît ca o oaie ce-i dusă la tăiere, fără să văd ceva, decât pe acel Epaminonda gătit ca de sărbătoare care atrăgea toate privirile cu înfăţişarea lui de pensionar de ospiciu, cu muţenia sa, cu zâmbetele lui *neroade*.

O singură dată, în timpul prânzului, el des-chise gura spre a răcni ca un măgar:

— Marcule! Nu-i aşa, că Anicuţa e drăguţă?

— Da, dragul meu, e drăguţă, dar taci!

— De ce-l dojeneşti? îmi impută dânsa. Mă iubeşte mult, sărmanul!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Văd: de aceea îi spun să n'o strige prea tare. Lumea ar putea să se mire.

* * *

Şi iată-ne, în sfârşit, pe marginea mormântului, acolo unde trebuia să se îndeplinească scrisa soartei.

— Haide, Marcule! îmi zise ea, să facem o plimbare cu barca pe Bosfor... Seara e atât de frumoasă!

Am primit repede, atât de mult mă temeam să nu fiu poftit să mă duc la spectacol, şi ne urcarăm fără barcagiu. Vâsleam eu.

Bosforul era liniştit ca un cimitir. Pe Cornul de Aur sclipeau luminiţe, sămănând cu nişte suflete pipernicite. Puţine strigăte... Nici un cântec... Nici o tânguire...

Pluteam foarte departe, în tăcere. Ei şedeau la pupă, strânşi ca nişte îndrăgostiţi. Epaminonda mai ales o strângea tare de mijloc.

Abia că le deosibeam feţele.

— Marcule! zise ea, îţi aduci aminte de cântecul acesta:

. . . . . .

Pe malul mării, pe prundiş,
Nerrantsula fundoti!

. . . . . .

O fecioară îşi clătea fusta,
Nerrantsula fundoti!

. . . . . .

— *Aman bre!* am răcnit eu, ajutor!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar în preajma noastră, nici ţipenie de om: catran nesfârşit şi lumini îndepărtate.

— De ce *ajutor*, Marcule! întrebă dânsa mirată.

Şi ea se sculă, sunt sigur, ca să mă sărute. Dar nu făcu decât un pas în barcă.

Epaminonda, cu o mişcare de braţ sămănând cu mişcarea cosaşului, o apucă de mijloc şi pieri cu ea în apa neagră.

El s'a ferit să revie la suprafaţă, ca să-i se răpească aleasa inimii sale.

— Sfârşit —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Preţul: 50 Lei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarcasi.ro/arc1901-1932